Թ. ՏԱՐԻ 2512 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 4 ՄԱՐԳԱՑ 4384 9 ՅՈՒՆԻՍ 1892 26 ԶԻԼ-ՔԱՏԷ 1309 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه غلطه ده آره‌ولك غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԻՐ

Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար		Տարեկան	150
»	»	Վեցամսեայ	75
»	»	Եռամսեայ	40
Օտար երկիրներէ		Տարեկան	56
»	»	Վեցամսեայ	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր.		Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց [illegible]		Դրուշ	50

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 9/21 ՅՈՒՆԻՍ 1892

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՀՐԷԱԿԱՆ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Այս օրերս շատ կը խօսուի հրէական սեղանաւորութեան վրայ։ Դրամական խնդրոյն կարգադրութեան նըկատմամբ կ'ակնարկուի հրեայ սեղանաւորաց ազդեցութեան, և Պ. Տռիւմոնի կողմէ Պ. Պիւտոյի դէմ եղած վաստահամբաւիչ հրատարակութեան առթիւ, Փարիզի պատժական դատարանն ևս կը զբաղի հրէական սեղանաւորութեան խնդրով։

Ցայտնի է թէ ո՛չ միայն Անգլիա այլ և Գերմանիա հակառակ են երկմետաղեան դրութեամբ միջազգային համաձայնութեան մը գոյացման դրամական խնդրոյն վրայ։ Անգլիոյ մեծագոյն հարստութիւնն և երկարամեայ սովորութիւնն ըստ բաւականին կը բացատրեն արդի պայմանաց փոփոխումն չուզելը։ Բայց Գերմանիա՞. ինչո՞ւ համար Գերմանիա կը հակառակի դրամական խնդրոյն կարգադրման։

Առ այս հետաքրքրաշարժ պատասխան մը կը տրուի, զոր կ'արժէ արձանագրել, գո՛նէ հետաքրքրութեան համար։ Գերմանիոյ մէջ Հրեայք յոյժ ազդեցիկ են։ Բարձր սեղանաւորութիւնն իրենց ձեռքն է։ Լրագրութեան կարեւորագոյն մասն իրենցն է։ Գըլխաւոր դրամատունք, վաճառանոցք և գործարանք կամ իրենց կը պատկանին և կամ իրենք մեծագոյն դրամատէրներն են այս հաստատութեանց մէջ։ Քաղաքական կեանքի մէջ Հրեայք ոչ սակաւ ազդեցութիւն ունին հոն։

Արդ, բնական է որ հրեայ սեղանաւորութիւնը չուզէ փոփոխումն այնպիսի վիճակի մը որ իրենց լումայափոխի բնազդներուն ու շահերուն այնքան առատ ճարակ կ'ընծայէ։ Մարդ մինչև որ Կ. Պոլսէ Ամերիկա երթայ, անցած երկիրներուն մէջ դրամ փոխել տալով և դրամի կամ փոխանակութեան տարբերութիւն վճարելով այնքան կորուստ կ'ընէ որ իւր ծախսած դրամին թերևս 100ին 5էն մինչև 10ը կը կորսնցնէ։ Իսկ այս կորուստ հրեայ սեղանաւորութեան ձրի շահն է, որ կ'ապրի՝ երկրէ երկիր դրամոց տարբերութեամբ։ Ահա, Շահն իւր շահու գլխաւոր աղբիւրն են։ Ի՞նչպէս կրնայ գոհութեամբ տեսնել այնպիսի կարգադրութիւն մը որով դրամոց համեմատութիւնը միանգամ ընդ միշտ սահմանուի, և սեղանաւորին առաջուան չափ գործ չմնայ։ Արծաթի ոսկւոյ նկատմամբ օրըստօրէական տարբերութիւնք ընդարձակ շահադիտութեան աղբիւր մ'են այսօր։ Այս շահադիտութիւն ալ ըստ մեծի մասին Հրէից սեփական է։ Բայց եթէ Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան առաջարկածին պէս հաստատ համեմատութիւն որոշուի արծաթի՝ բաղդատմամբ ոսկւոյ, թէև վաճառականութիւնն և արհեստաւորութիւնը կը շահին՝ կարգ մը վնասակար անստուգութիւններէ ազատելով, բայց հրէական սեղանաւորութիւնն իւր խելքն ու ճարպիկութիւնը բանեցնելու մեծ միջոցէ մը կը զրկուի։

Ուղիղ կամ անհիմն, բայց անտարակոյս հետաքրքրաշարժ բացատրութիւն մ'է այս։ Բայց որչափ մեծ ըլլայ հրեայ սեղանաւորութեան ազդեցութիւնն, ապահով կրնանք ըլլալ թէ երբ եւրոպեան և ամերիկեան ազգեր վաճառականութեան և արհեստաւորութեան շահաւոր գտնեն հաստատագին մը որոշել արծաթի՝ բաղդատմամբ ոսկւոյ, Ռոչիլտներն ու Պլայխրէօտըրները չեն որ պիտի խափանեն միջազգային համաձայնութիւն մը այսչափ կարեւոր խնդրոյ մը վրայ։ Առայժմ, կը տեսնենք որ գլխաւոր հակառակութիւնը կուգայ Մեծին Բրիտանիոյ կողմէ, և գիտենք որ Լոնտոնի Միջնաքաղաքը (Սիթի), աշխարհի այն մեծագոյն հրապարակն սեղանաւորութեան, Հրէից ձեռքը չի գտնուիր Պերլինի, Ֆրանքֆորդի և Վիեննայի նըման։

Ընդհակառակն, եթէ բնել ուզենք թէ Կ. Պոլսոյ մէջ մանրուքի և օտար դրամոց խնդրոյն կարգադրումը շատ մը լումայափոխներ անօթութեան կրնայ դատապարտել, բնաւ չենք ընդդիմանար։ Ի մեզ շատ աւելի -ծէօ կայ քան ի Ֆրանսա կամ յԱնգլիա, և այս է անշուշտ որ Կ. Պոլսոյ մէջ շատ աւելի լումայափոխ կայ քան ի Փարիզ կամ ի Լոնտոն, թէև Կ. Պոլսոյ բազմամարդութիւնը Ֆրանսայի մայրաքաղաքին բնակչաց թուոյն մէկ երրորդն ըլլայ, և թէպէտ Լոնտոն հնգապատիկ աւելի բազմամարդ ըլլայ քան Կ. Պոլիս իւր արուարձաններով։

Դրամական բարեկարգ շրջաբերութեան առաջին պայմանն է որ դրամական միութեան և իւր բազմապատիկներուն կամ ստորաբաժանումներուն միջև արժէքի տարբերութիւն չըլլայ։ Ըստ այսմ, Ֆրանսայի մէջ եթէ կէս ֆրանքի առւտուր մ'ընէք և Նաբոլէոն մը տաք, 19 1/2 ֆր. ի մանրուքն անլեճ ետ կը տրուի։ Մինչև Ֆրանսա երթալու պէտք ալ չունինք այս դրամական վիճակը գտնելու համար։ Դրամական բարեկարգ շրջաբերութեան երկրորդ պայմանն է որ ամեն երկիր իւր գործածութեան համար բաւական դրամ ունենայ, և կարօտ չըլլայ օտար ոսկի կամ արծաթ դրամներու իւր պէտքը լրացնելու։ Փորթուգալ դրամական բարեկարգ շրջաբերութիւն չունի, որովհետեւ առանց անգլիական ոսկեդրամոց չի կրնար գոհացնել իւր առօրեայ տուրևառի պէտքեր։

Ուրեմն, լումայափոխ սեղանաւորութեան յաճախումը դրամական բարեկարգ շրջաբերութեան մը հետ զուգընթաց չի կրնար ըլլալ. զի երբ երկրի մը մանր և խոշոր դրամոց միջև տարբերութիւնք չկենան, և երբ օտար դրամք ի գործածութեան չգտնուելով՝ անոնց և բնիկ դրամոց միջև տարբերութիւնք չերևին, կը պակսին ճակատ տարերք լումայափոխութեան, կամ դրամական տարբերութեան վրայ շահադիտութիւնք։

Այս պարզ մտածմամբ ահա գիտենք որ երբ կայս. կառավարութեան առաջարկած դրամական ինչ ինչ անօրինութիւնք կատարելագործուին, որոց սկզբնաւորութիւնն անցեալ տարի գոհութեամբ տեսնուեցաւ, մեր լումայափոխներուն մեծ շահ մը պիտի պակսի, բայց հասարակութիւնն ընդհանրապէս պիտի օգտի։

ՊԻՒՏՕ-ՏՌԻՒՄՈՆ ԴԱՏՆ Ի ՓԱՐԻԶ

Պ. Տռիւմոն, որ տնտեսական և ընկերական տեսակէտով Հրէից դէմ գրած գիրքերով ծանօթ է Ֆրանսական արդի հրապարակագրութեան տեղեկութիւն ունեցողներուն, «Ազատ Խօսք» անուն նորերս հրատարակած լրագրին մէջ յօդուած մը գրած էր Պ. Պիւտոյի դէմ, իբրև Ռոչիլտին կաշառեալ։ Պ. Պիւտօ, 42 տարեկան, Երեսփ. Ժողովոյ դեր-նախագահ է այժմ։ Էքոլ Նոռմալի ամենափայլուն ընթացաւարտներէն մին, 20 տարեկան էր երբ մասնակցեցաւ ֆրանքեւգերմանական պատերազմին, թէեւ՝ իբրև յիշեալ բարձրագոյն վարժարանին աշակերտ՝ օրինօք ազատ էր։ Երկիցս գերի ինկաւ Գերմանաց ձեռք, երկու անգամն ալ փախաւ, և նորէն իւր զինուորական պաշտօնը կատարեց։ Տնտեսագիտական նիւթոց վրայ օրուան հեղինակութիւններէն մին է ի Ֆրանսա։ Երբ Ֆրանսայի Պանքային Պետութեան հետ ունեցած պայմանագրին նորոգումը Խորհրդարանին ներկայացաւ, կազմեալ եռեսփոխանական յանձնաժողովոյն անդամ կարգեցաւ, և տեղեկաբերի պաշտօնն ալ իրեն յանձնուելով, պատրաստած ընդարձակ և պատուական տեղեկագրոյն մէջ եզրակացուց թէ պէտք է երկարաձգել Ֆրանսայի Պանքային վայելած առանձնաշնորհումները իբր քառորդ դար մ'ևս։ Արդ, Պ. Տռիւմոն, գիտնալով որ ութ տարի յառաջ Պ. Պիւտօ հակառակ կարծիք մը յայտնած էր իւր խմբագրած մէկ թերթին մէջ, կը հետևցնէ թէ Պ. Պիւտօ իւր կարծիքը փոխած է «իւր ծերութիւնը նիւթապէս յապահովել դնելու և Ֆրանսայի պետական արժէթղթոց եկամտուտն ապաբել կարենալու համար»։ Պ. Տռիւմոն կը յարէ թէ Պ. Պիւտօ ո՛չ խկ ինք խմբագրեր է տեղեկագիրն, այլ Պարոն Ալֆոնս տը Ռոչիլտ, անդամ Ֆրանսայի Պանքային խնամակալ խորհրդին, պատրաստուած գրքեր է զայն առ Պ. Պիւտօ, որ չստացեր է ստորագրելով։

Պ. Տռիւմոնի բերած վկայներէն երեւցաւ թէ Ֆրանսայի մեծ և փոքր գրեթէ ամեն դրամատունք Փարիզի լրագրաց դրամ կուտան՝ մտադրեալ սեղանաւորական մեծ ձեռնարկութիւնները ջատագովելու համար, և թէ միայն Փանամայի անմարսելի դեղահատը Ֆրանսացի ժողովրդեան կլլեցնելու համար, 110 միլիոն ֆր. ի չափ գումար մը իբրեւ կաշառք տրուած է Փարիզեան մամլոյն՝ զանազան անուններով։ Երեւցաւ նաեւ թէ ութ տարի յառաջ Պ. Պիւտոյի գրած թերթն այն ինչ դրամատան իշխանութեան ներքեւ էր, որ կը վճարէր խմբագրաց ամսականներն, ընդ որս Պ. Պիւտոյի։ Վերջապէս, ծանուցուեցաւ թէ Պ. Պիւտոյի տեղեկագիրն և այլ յարակից պաշտօնագրեր լրագրաց մէջ հրատարակել տալու համար, Ֆրանսայի Պանքան մեծաքանակ գումարներ տուեր է լրագրաց։ Բայց ո՛չ մէկ վկայ կրցաւ որոշ վկայել թէ Պ. Պիւտօ իւր գրած տեղեկագրին համար դրամ առած ըլլայ։

Պարոն Ալֆոնս տը Ռոչիլտ, ի վկայութիւն կոչուելով, ըսաւ թէ Պ. Պիւտօ երկիցս իրեն դիմած է, իբրև Ֆրանսայի Պանքային խնամակալ Խորհրդոյ անդամի մը, տեղեկութիւններ քաղելու համար իւր պատրաստելիք տեղեկագրոյն նկատմամբ, բայց ինք սպա Վիեննա գացած ըլլալով, տեղեկագիրն իւր բացակայութեամբ չինուած է։ Պ. Պիւտոյի նման անձնաւորութեան մը դրամ չառաջարկուիր։ Անհիմն է այն կարծիք թէ Ֆրանսայի Պանքան Ռոչիլտներու ազդեցութեան ներքեւ ըլլայ։ Խնամակալ խորհուրդն ամենայն համերաշխութեամբ կը գործէ։

Ֆրանսայի Պանքային տնօրէն Պ. Մանեէն յայտարարեց թէ արդարեւ դրամ տրուած է լրագրաց՝ յիշեալ ընդարձակ տեղեկագիրն և յարակից թուղթերն հրատարակելու համար, որովհետեւ այս Պանքա ամսական չէ կապած լրագրաց, և իրեն յատուկ թերթ չունի։ Բայց լրագրաց նպաստաւոր կարծիքը չէ խնդրուած, և հարկ չէր տրուած գումարներուն քանակութիւնն ըսելու։

Երեսփ. յանձնաժողովոյ անդամք վկայեցին թէ Պ. Պիւտօ ինք գրած է տեղեկագիրն, յօդուս հասարակութեան շատ մը նոր պայմաններ պարտ դնելէն ետեւ Պանքային վրայ։

Պ. Պիւտոյի փաստաբան Պ. Վալտէք Ռուսօ, նախկին նախարար ներքին գործոց, ըսաւ թէ ութ տարիէ հետէ Պ. Պիւտօ նոր լոյսեր ստացած էր խնդրոյն վրայ, և արդէն ութ տարի յառաջ անոր պահանջած պայմաններն այսօր ընդունած է Ֆրանսայի Պանքան։ Իսկ այն Պանքա ուստից իւր ամսականը կ'ընդունէր խմբագիր Պ. Պիւտօ, նոյն լրագրին գանձապահն էր.—հասոյթները կը գանձէր ու ծախքերը կը վճարէր։

Պ. Տռիւմոն բացատրեց թէ հրէական սեղանաւորութիւնն ահարկու ոյժ մ'եղած է այսօր։ Ֆրանսա ահաբեկեալ կը տեսնէ դրամի ապատապետութեան ահարկու զօրութիւնն, որ յաջորդած է միջին դարու երկաթէ ապատապետութեան։ Հակառակորդներուն բերանը գոցելու համար այս դրամատէր ապատապետութիւնը մեծաքանակ դրամ կը խարդէ։ Ինք Ֆրանսայի Պանքային հակառակ չէ. զի անոր պաշտօնամբ Ֆրանսայի պատուոյ խօսքը կը նկատէ։ Բայց երբ Պանքային առանձնաշնորհը նորոգելու խնդիրն ելաւ, իմացաւ որ ոսկւով կ'օծուին լրագրութիւնք։ Պ. Պիւտոյի լեզուն փոխելը կասկածելի թուեցաւ ինծ։ Ահա կը տեսնենք որ մեծ վաճառանոցք փոքր խանութպաններն կը կործանեն և մեծ սեղանաւորներ՝ պզտիկները։ Շատ չանցած, Ֆրանսայի մէջ երեք մեծ զօրութիւնք միայն պիտի մնան. Լուվրի վաճառանոցը, Պոն Մառշէի վաճառանոցն, և Ռոչիլտեան դրամատունն։ Անոնց շուրջ մա՜հ։(*) Անոյշ անոյշ խօսող Պարոն Ռոչիլտ հարուածներն օր մը բովանդակ Ֆրանսա պիտի զգայ։ Երբ Ֆրանսացի ժողովրդեան խնայած գումարները նոր աղէտներու մէջ փճանան ինչպէս Պղնձի և Փանամայի գործերն, այն ատեն պիտի յիշէք թէ Տռիւմոն այս հրեայ սեղանաւորաց դէմ գրած էր։ Բանտէն չեմ վախնար։ Բայց ինչո՞ւ բանտարկուիմ, երբ ազատ կը պտտին մեծ գողերն Մետաղաց Ընկերութեան ու Փոնթուառ տ'Էսքոմթի, մինչ ես ո՛չ մէկէն բան մը գողցած եմ։

Պ. Պիւտօ յայտարարեց որ եթէ իրեն մնար՝ Երեսփ. Ժողովոյ կարծիքը բաւ կը համարէր։ Բայց որպէս զի իւր զաւակները օր մը չամբաստանեն զինք թէ կաշառակեր հօր մը անունը թողած է իրենց, հարկ զատեց դատական արդարութեան դիմել։

Երդուեալք մեղմացուցիչ պարագաներով յանցաւոր գտան զՊ. Տռիւմոն, որ եռամսեայ բանտարկութեան, 1,000 ֆր. տուգանքի, և իւր դատակնիքն իւր թերթին մէջ 10 անգամ և ուրիշ 80 թերթերու մէջ հրատարակելու ծախուց դատապարտեցաւ, որ կ'ընէ քանի մը տասնեակ հազար ֆր. ի ծախք։ Պ. Պիւտօ իրեն համար բան չուզեց։

(*). Պ. Տռիւմոն այս դիտողութեամբ ուզեց շահիլ երդուեալներն, որք ըստ մեծի մասին փոքր վաճառականներ էին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԻԶՄԱՐՔ ԻՇԽԱՆԻ Վիեննա գալուն առթիւ, գերման դեսպանն ընտանեօք կը հեռանայ Աւստրիոյ մայրաքաղաքէն, և նախարարապետ և արտաքին գործոց նախարար Քալնոքի կոմսն ևս աւելի քան երբեք պէտք կը զգայ իւր գիւղային բնակարանը երթալու առժամանակեայ օդափոխութեան, որպէս զի չհարկադրուին ներկայ գտնուիլ Պիզմարք իշխանի ընդունելութեան և իւր որդւոյն հարսանեաց հանդէսին։ Բայց եթէ կառավարական մարմինք պաշտօնապէս այս ընծայքը կը բռնեն, Աւստրիոյ մայրաքաղաքին գերման և գերմանասէր կուսակցութիւնն համակիր ընդունելութիւն մը կ'ընէ այն անուանի աշխարհակալին, որ հիմնադիրն եղած է գերմանական միութեան եւ կայսրութեան վերահաստատման։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ միջև առեւտրական յարաբերութիւնքը զարգացնելու համար Զարը վաւերացուց ռուս բաժանորդական ընկերութեան մը կազմութիւնը վեց միլիոն րուպլի դրամագլխով, ամեն կարելի միջոցներով աւելցնելու համար առեւտրական գործառնութիւններն երկուց երկրաց միջև։ Այս ընկերութիւն պար մ'իկ կառավարութենէն տրտնութիւն պիտի ընդունի։ Նոր երկամուղեաց շինութեան, որով Պարսկաստան Ռուսիոյ հետ պիտի կցուի երկամուղով։

ՊԵԼԺԻՈՅ համար յունիս 2/14 ի ընտրութիւնք պատմական կարեւորութիւն ունին. զի այն ընտրութիւններ կատարելով պելժ ժողովուրդը կամք յայտնեց 1830 ի «պատկառելի Սահմանադրութեան» վերաքննութեան։ Անգլիացւոց Սահմանադրութիւնը վեց հարիւր տարուան է. Պելժերունը վաթսուն տարուան։ Բայց Պելժերուն համար իրենցը նոյնքան հին կ'երեւի որքան Անգլիացւոց համար իրենցը. և 1830էն ի վեր ամենայն երկիւղածութեամբ ձեռք չէին զպցուցած իրենց Սահմանադրութեան։ Գլխաւոր փոփոխումը սա կէտին վրայ կը դառնայ. Մինչև ցարդ ինչ ինչ պայմաններ իրենց անձին վրայ ներկայացնող անձինք ընտրող էին երեսփոխանութեան։ Օրինակի համար, կարգալ գրել գիտնալ, տարին սաչափ տուրք տալ, ևն։ Հիմա կը պահանջուի որ ամեն չափահաս Պելժ ընտրող լինի, որպէս Ֆրանսայի և Գերմանիոյ մէջ։ Անգլիոյ մէջ դեռ այս դրութիւն չէ ընդունուած. թէեւ ընտրողութեան հիմունք ընդարձակուած են, բայց Անգլիոյ մէջ իսկ դեռ ամեն չափահաս ընտրող չէ։ Ի Պելժիա ուրիշ հիմնական փոփոխում մը այն պիտի լինի որ թագաւորը կ'առաջարկէ իւր նախարարաց միջոցաւ որ Խորհրդարանին ներկայացուելէն յառաջ—կամ ներկայացուելէն ետքն—օրինական առաջարկ մը ժողովրդեան ուղղակի քուէարկութեան ներկայացնելու իրաւունքը ճանչուի արքայական դահուն, մինչ ցայժմ յայր օրէնք մը Խորհրդարանէն քուէարկուելէն ետքը գործադրական կը լինէր, թէեւ թագաւորն ապահով ըլլար թէ ժողովրդային մեծամասնութիւն մը հակառակ է այն օրէնքին։ Յունիս 2/14ին ընտրեալ Ծերակոյտ և Երեսփ. Ժողովը սովորական Խորհրդարան մը չեն։ Սահմանադրական Օրէնսդիր մարմին մ'են, որ իւր պաշտօնը լրացնելէն, այսինքն՝ սահմանադրական վերաքննութիւնն ի գլուխ հանելէն ետք, պիտի ցրուի, և նոր Խորհրդարանը նոր դրութեան համեմատ պիտի ընտրուի այն ատեն։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ տնտեսական զարգացման վրայ քանի մը ուշագրաւ տեղեկութիւններ կը գտնենք Պերլինէ առ Թայմզ ուղղեալ թղթակցութեան մը մէջ։ Հիւսիսային ծովու և Պալթիկի եզերաց երկայնութեամբ գերմանական ովկիանեան շոգենաւուց երթեւեկութիւնք կը բազմապատկին։ Պրէմէն, շոգենաւերը դիւրաւ մտնելու համար Պրէմերհաւէնի Փայլէր Տոք անուն Նոր Նաւակայքին, հարկ կը զգայ մեծ աւազան մը շինելու, տեսակին մէջ ընտիր մը, որուն հօտը գրեթէ միշտ հազար հինգ հարիւր ոչխար կը պարունակէր։

—)(74)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ՍԱՆՏՐԻՅԵՈՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԱՐԻ—ՄԱՏԼԷՆ

Անկլատ, չի կրնալով խօսք մը ընել արտայայտելու համար իր զգացածը, լուռ միջիկ կը սեղմէր մարքիզին ձեռները։

—Այս տունը քո՞ւկդ է, հարցուց Պ. տը Մարբուա, փոխելով խօսակցութիւնը։

—Այո, կինս, իմ խեղճ Քլոտինս ժառանգած է ծնողքէն։

—Իրա՞ւ բան մը պակաս չունիս։

—Ապրուստիս համար պէտք եղածէն աւելին ունիմ և արդէն, եթէ բան մը պակաս ունենամ, Բիէռ հոն է, կը հսկէ։

—Լաւ, լաւ։ Կինդ քանի՞ տարու էր երբ զայն կորսնցնելու դժբախտութիւնն ունեցար։

—Քառասունըչորս տարեկան։

—Իմ կինս, մարքիզուհին, երեսունըհինգ տարու մեռաւ։ Քառասունըհինգ, երեսունըհինգ, շատ կանուխ մեռնիլ է։ Վերջապէս, աստնկ է կեանքը։ Եւ աղջի՞կդ քանի տարու էր։

—Հազիւ տասնևութ տարեկան, հառաչեց Ժերոմ։

—Խե՛ղճ աղջիկ։ Ահա, իմ քաջ բարեկամս, ահա այս բաները կը մաշեցունեն կեանքը։ Սիրելիներ կորսնցունելէ դառն բան չկայ։

—Եւ մարդ միշտ կը յիշէ, զօրավարս, և ցաւը կը մնայ սրտին մէջ։

—Շա՞տ կը սիրէիր մեռեալներդ։

—Կը պաշտէի զանոնք, և եթէ Բիէռս չըլլար, անոնցմէ ետքը չէի ապրեր։ Անոնց անհետանալէն ի վեր իմ միակ ուրախութիւնս է միշտ աչացս առջև ունենալ անոնց սիրելի կենդանագիրները։

Եւ որմադարակի մը երկու կողմը կախուած պատկերները ցուցնելով, յարեց.

—Ահա Քլոտինը, կինս. ահա Կապրիէլը, աղջիկս։

Մարքիզը մօտեցաւ Քլոտինի պատկերին։

—Նայուածքը շատ անուշ է, ըսաւ, և բարութիւն նկարուած է դէմքին վրայ. բայց հրեշտակային համակամութիւն մըն ալ կը տեսնեմ։

—Քլոտին անդամալոյծ մեռաւ, պատասխանեց Ժերոմ, և երբ այս կենդանագիրը նկարուեցաւ, արդէն շատ կը տառապէր։

—Ատիկա կը հասկցուի բռնազբօսիկ ժպիտէն ինչպէս նաեւ նայուածքին մելամաղձութենէն։ Շատ կը նմանի՞ այս պատկերը։

—Նմանատիպն է, զօրավարս։

Պ. տը Մարբուա միւս պատկերին անցաւ։

—Ա՛հ, սիրուն աղջիկ, գոչեց անմիջապէս, իր մօրն աչուըներն ունի և միևնոյն անուշ ու բարի արտայայտութիւնը։

Հիմակ մեծ ուշադրութեամբ քննելով կենդանագիրը.

—Զարմանալի բան, կը մտածէր, կը թուի ինծ թէ այս դէմքն անծանօթ չէ ինծ։

Ցանկարծ, թեթեւ սարսուռ մը ունեցաւ և, ձեռքը ճակտին զարնելով.

—Զարմանալի է այս, ըսաւ ինքնին, ի՜նչ եզական նմանութիւն. կարծես Սանտրիյե՜ոնն է։

Մարքիզը Անկլատի քով դարձաւ։

—Հիմակ որ վերստին գտայ զքեզ, իմ ծերուկ Ժերոմս, ըսաւ, կ'ուզեմ որ ատեն ատեն տեսնուինք. Մարբուա պիտի գաս։

—Ա՛հ, զօրավարս, կը փափագէի, բայց սրունքներս ոչ կ'ըսեն։ Երկար ատենէ ի վեր, Շարմիյեոնէն այլեւս դուրս չեմ ելներ։

—Պիտի հրամայես սրունքներուդ, և, իրաւ որ, պէտք է որ անոնք հնազանդին քեզի։ Առ, ահա իմ այցաքարտս... Պլուա գալուդ պէս, ամեն մարդ քեզ կը ցուցնէ Մարբուայի ճամբան. բայց աւելի դիւրինը կայ։ Երբ միտքդ դնես այցելել ինծ, որպէս ես կ'այցելեմ այսօր, կ'իմացունես ինծ գրով, և ես կառքովս կայարան կերթամ քեզ առնելու։

—Օ՛հ, զօրավարս։

—Կուզեմ որ իմ քովս տեսնեն զքեզ, Մարբուա մարքիզին լանտոյին մէջ։

—Շատ աղէկ, զօրավարս, քանի որ կուզէք...։

—Կեցցե՛ս, որոշուեցաւ, պիտի գրես ինծ։

—Այո, զօրավարս։

—Քեզ ընդունած օրս, Բիէռ Անկլատ հրամատարն ալ Մարբուա պիտի գայ։

—Ո՛հ, չափազանց կ'երջանկացնէք զիս։

—Կը յուսամ որ ամեն կերպով կապացուցանեմ քեզ թէ ապերախտ մը չեմ։

«Բայց ժամը քանի՞ն է։

«Թշուառակա՛ն, ըսաւ ցաւած դէմքով մը, իր ժամացոյցը նայելէ ետք, ժամանակըն ի՛նչպէս արագ անցաւ։ Պէտք է որ բաժնուինք, ծերունի բարեկամս։ Բիչ ատենէն կը տեսնուինք.... Մի՛ մոռնար խոստումդ։

—Չեմ մոռնար, զօրավարս։

Պ. տը Մարբուա իր նախկին զինակցին թեւը մտաւ, և սա՝ մինչև կառքը տարաւ ծերունի զօրավարը։

Ֆանշէթ հոն էր և կառապանին հետ կը խօսակցէր։

—Մնաս բարով, մայր, ըսաւ մարքիզը ժպտելով, նորէն կը տեսնուինք հոս, վասնզի նորէն պիտի գամ։

—Բարի և ազնիւ աղջիկ մը, զօրավարըս, ըսաւ Ժերոմ Անկլատ. ինքը դարմանեց իմ հանգուցեալ կողակիցս և վերջին վայրկեաններուն քովն էր, և այժմ ինքն է որ կը խնամէ իմ ծերութիւնս։

Մարքիզը Ֆանշէթին կարկառեց ձեռքն ըսելով.

—Շարունակեցէք լաւ խնամք տանիլ Ժերոմ Անկլատ բարեկամիս. զաւակ մը ունի որ երախտապարտ պիտի ըլլայ ձեզ։

Վերջին անգամ մըն ալ իրարու ձեռք սեղմեցին և մարքիզը կառք հեծաւ, որուն դուռը գոցեց Ֆանշէթ։

ԺԴ

ՎԵՐԲՐԷՒ ԱԳԱՐԱԿԸ

Մարբուա մարքիզին փեսայ, Լիւսիէն տիւ Քլէռֆոն կոմսին ղեկավար ու ագարակները, ինչպէս յայտնի է, կը գտնուէին ի Պուալոնէը, ի Քոթ-տ'Օռ, Սըմիւրէն քանի մը քիլոմեդր հեռի։

Երեք գեղեցիկ ագարակներ, Օքզուայի ամենէն հարուստները, մաս կը կազմէին կոմսին անհուն կալուածին։ Այնպիսի մարդերէ կը կառավարուէին որ կրցած էին հասկնալ Պ. տը Քլէռֆոնի գաղափարները և որոց վրայ կալուածատէրը լիուլի վստահութիւն ունէր։

Այս ագարակներու գլխաւորը, ամենէն գեղեցիկը, Վերբրէի ագարակն էր, որուն շահագործութեան շէնքերը չորս հարիւր մեթր հեռաւորութիւն միայն ունէին դղեակէն։

Վերբրէի ագարակագործը, Նիքոլա Լանտրի, իր աշխատութեանց իբր օգնական միշտ իր ծառայութեանն առած էր հինգ մանչեր. երկուքն ախոռներուն և մարգերուն մէջ արջառներուն հսկողութեան համար. երեքն ալ դաշտերուն մէջ իրեն հետ կ'աշխատէին։

Ասկից զատ, ագարակն ունէր հովիւ մը, որուն հօտը գրեթէ միշտ հազար հինգ հարիւր ոչխար կը պարունակէր։

Աւելորդ է ըսել թէ ծառայից այս խումբ մեծապէս կ'աւելնար խոտի, ցորենի հունձքերուն և այգեկութքի ժամանակ։ Օգնականները, հնձողները, չորցնողները, այգեկութողները կը վարձուէին մերձակայ գիւղերէն և օրականով կ'աշխատէին։

Նիքոլա Լանտրի տիպարն էր գերազանցապէս վստահելի մարդու։ Կոմսը՝ ագարակը գտած էր զնա երբ ժառանգած էր զայն հօրմէն։

Քլէռֆոնի այրի կոմսուհին մեծապէս կը յարգէր զնա, գիտնալով որ իր ամուսինը վարժեցուցած էր զայն երկրագործական աշխատութեանց, բազմաթիւ աշխատութիւններ որք առտուընէ մինչև իրիկուն կը զբաղեցնէին ագարակագործը։

Նիքոլա Լանտրի, առտուն ամենէն առաջ ելնելով, գիշերն ամենէն ետքը պառկելով, ամեն բանի վրայ կը հսկէր, ամեն բանի խելք կը հասցունէր։ Մեղմօրէն հրամաններ կուտար և իր ներկայութեամբ ու օրինակաւ կը քաջալերէր գործաւորները։

Կը սիրէին զնա, վասնզի բարի էր. առանց դժկամակութեան կը հնազանդէին նմա, վասնզի արդարասէր էր։

Իր կինը արժանաւոր ընկերուհին էր գործունէութեամբ օժտեալ այս մարդուն։

Շարլոթ Լանտրի, երկու սպասուհեաց օգնութեամբ, առտնին գործերով, ընտանեկան հոգերով, խոհանոցի աշխատութիւններով կը պարապէր։

(Շարունակելի)

գարձակագոյն, 200 մեթր երկայն, 25 մեթր լայն, 10·30 մեթր խորունկ, 18 միլիոն մարք ծախուք, յորմէ Պրէմէն 16 միլիոնը պիտի տայ, կայսերական կառավարութիւնն ալ երկու միլիոնը։ Համպուրկ կը խորհի բաց նաւահանգիստ մը շինել ի Քուքսհավըն։ Տանցիկի վաճառականաց խորհուրդը կը ջանայ ազատ նաւահանգստի մը հաստատումն ի Նէօյֆարվասըր։ Շդէդին քաղաքն ալ որոշեց նաւահանգիստ մը շինել, խրամով կցելով Օտէր գետին երկու թեւերն, և այս նաւահանգիստ քարաւիներ (քէ, րըլւթըմ) պիտի ունենայ հինգ քիլոմէթր երկայնութեամբ, և 11 միլիոն մարքի ծախք պիտի պատճառէ, պայմանաւ որ Բրուսիոյ կառավարութիւնն ստանձնէ խորունկցնել Շդէդինի և Սվինմիւնտէի միջեւ հոսող ջուրը։ Քէօնիկսպէրկ քաղաքն եւս զբաղեալ է խորունկցնել ջրանցքն ընդ մէջ այն քաղաքին և Բիլլաուի։ Հա՞րկ է յիշել մեծ ջրանցքին շինութիւնն որ Գերմանիոյ եզերքը թրջող երկու ծովերն իրարու հետ պիտի միացնէ Գերմանիոյ հողին վրայէն։

Վաճառականութեան և արհեստագործութեան զարգացման համար այսպիսի մեծ ձեռնարկութիւններ ընելու գործունէութիւնն և պէտք եղած մեծաքանակ գումարներուն դիւրաւ հայթայթուիլն հաստատ փաստ մ'են այն ֆրանսական կարծեաց դէմ, իբր թէ Գերմանիա ջախջախեալ կը գտնուի զինուորական ծախուց անտանելի բեռին տակ, և թէ բանակն ու նաւատորմը պահելու համար Գերմանիա կը վատնէ ամեն տրամադրելի դրամական ոյժ։ Ընդհակառակն, Գերմանիոյ մէջ այժմ սա համոզում կը տիրէ թէ Պիզմարքեան չափազանց մաքսապաշտ դրութեան կաշկանդումներէն ազատելով, Գերմանիա արհեստագործական և առեւտրական նոր գործունէութեան մը թեւակոխած է, որոյ շնորհիւ կատարուած այս մեծամեծ հանրային շինութիւնք նոր հասոյթներ պիտի բերեն իրեն։

ԱԶԳԱՅԻՆ
ԼՈՒՐԵՐ

Բղնի ազգ· պաշտօնական մարմինք յայտագրած են ի Պատրիարքարան թէ Կարնոյ առաջնորդութիւնն, որուն իրաւասութեանն ենթարկուած է Բղնի, պէտք եղածն ի գործ չի դներ կարգադրելու համար Բղնի վիճակային գործերն։ Ազգ· Պատրիարքարանի կողմէ այս առթիւ հարկ եղած յանձնարարութիւններն եղած են Կարնոյ առաջնորդութեան։

Երուսաղեմայ լուսարարապետ Գեր· Սահակ եպիսկոպոս Խապայեան և Կեսարիոյ առաջնորդ Գեր· Տրդատ Ծ· վարդապետ Պալեան երէկ այցելեցին Բերայի Արուեստանոցն, և այդ հաստատութիւնը մանրամասն աչքէ անցունելէ յետոյ, քաջալերական խօսքեր ուղղեցին աշակերտուհեաց և գոհութեամբ մեկնեցան։

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՔ

Երէկ, Բերայի Ս· Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ՝ ի ներկայութեան հայ և օտարազգի երկսեռ հրաւիրելոց՝ արժանավայել կերպիւ տեղի ունեցաւ փաստաբան Մեծ· Ռուբէն էֆ· Փափազեանի ամուսնութիւնն ընդ Ազնուափայլ Օր· Եպրոս Գասաեանի (քոյր Առեւտրական առաջին դատարանի անդամներէն Ազն· Ստեփան էֆ· Գասաեանի)։

Պսակի խորհրդոյն նախագահեց Գեր· Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց որ պարագային յարմար քարոզ մը խօսեցաւ։

Երկոցունց ընտանեաց ազգականներու և բարեկամաց կողմէ բազմաթիւ ծաղկեփունջեր և շնորհաւորական հեռագրեր ղրկուած էին։

Եկեղեցական հանդէսէն յետոյ՝ ներկայք առաջնորդուեցան Արհեստանոցի կից սրահն ուր վայելչապէս պատուասիրուեցան։

* *

Նոյնպէս երէկ Ղալաթիոյ Ս· Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ տեղի ունեցաւ նոյն եկեղեցւոյ երաժշտապետ Մեծ· Միհրան էֆ· Ճերրահեանի ամուսնութիւնն ընդ Ազն· Օր· Փոհար Երեցեանի։ Ցաւակցէս պատարագ մատոյց Գեր· Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց։ Ներկայ էին, Գեր· Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան, Գեր· Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան, Գեր· Արիստակէս եպիսկոպոս Դերձակեան և այլ եկեղեցական հարք։ Ձեռնատուութիւնը կատարեց Տ· Մեսրոպ քհնյ· Մեսրոպեան, եւ Գեր· Իզմիրլեան Սրբազան յորդորական մը խօսեցաւ։

ԱՆԳԻՐ ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌԱԿՔ

Տպագրութիւնը սկսուած եւ վերջանալու մօտ է։ Ի քաջալերութիւն կը խնդրուի որ գրասէր ազգայինք կանխիկ բաժանորդագրուին, ի Պաղտատլեան Տպարան, Սուլթան-Համամ թիւ 24·

Գինն է 30 զրուշ։

Ազնուաշուք Ագամեան, Դիւզլինեա և Կարապետ էֆէնտիք Թահմազըրեան ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն

ՕՐԻՈՐԴ ԼՈՒՍԻ ԹԱՀՄԱԶԸՐԵԱՆԻ

իրենց հօրաքեռ մահն, որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան հանգեաւ ի Տէր։ Յուղարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, չորեքշաբթի առաւօտ, ճիշդ ժամը 3ին (Ը. Թ.) ի Ս· Երրորդութիւն եկեղեցւոյ Բերայի, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցելոյն մարմինն, և որ պիտի ամփոփուի Շիշլիի ազգ· գերեզմանատան մէջ իւր գերդաստանին յատուկ դամբարանը։

9 յունիս 1892
Բերա 53

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ·—Բ· Դրան առաջին թարգմանիչի օգնական անուանեցաւ թարգմանութեանց սենեկի դերանօրէն Ալիմ պէյ, որուն այս առթիւ Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ։

Բ. Դրան թարգմանութեանց սենեկին դեր-անօրէն անուանեցաւ նոյն սենեկի քարտուղարներէն Բօսթաքի էֆէնտի։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Նազիլլիի ժողովրդական բժիշկ Ապտիւրրահման Նուրէտտին էֆէնտիի և քաղաքային բժշկական վարժարանի նախկին շրջանաւարտ ու Կեսարիոյ հիւանդանոցին մէջ պաշտօնավարող Մուսթաֆա Հիլմի էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ քաղաքային բժշկական վարժարանին առաջին դեղագործ Իւբէֆ էֆէնտիի։

Ռապիսէ աստիճան՝ կայս· անձնական Գանձուն նախարարութեան պաշտօնեայներէն Հաճի Հիւսէյին էֆէնտիի։

Ականակուռ Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Մաքսային վերատեսուչ Վսեմ· Հասան Ֆեհմի փաշայի։

Ականակուռ Օսմանիյէ՝ կայս· Թիկնապահ և Զինուորական Քննիչ Յանձնաժողովոյ անդամ նաւային Ֆերիդ Ահմէտ Բաթիպ փաշայի։

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ՝ Միջերկրականի անգլիական նաւատորմին հրամանատար ծովակալ Սըր Ճորճ Թրայընի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Թայզանի օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս Շեմսի Հալէպ էֆէնտիի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ քաղաքային բժշկական վարժարանին մանկաբարձութեան ուսուցիչ Մուսթաֆա Մինիֆ էֆէնտիի։

Հինգերորդ կարգի Մէճիտիյէ Շիրքէթի Խայրիյէի Էնաքէքթեօ Հիւսէյին Նազմի էֆէնտիի, հաշուակալ Խաքէնտէր էֆէնտիի, օգնականը՝ Աբրահամեան Գրիգոր էֆէնտիի և տրկղակալ Բարունակեան Ստեփան էֆէնտիի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՉԵՆՈՒՑՄՈՒՆՔ·—Պատժական Օրինաց 58 րդ յօդուածին վրայ հետեւեալ յաւելուածն եղած է, որ վաւերացած է կայս· Իրատէով·

Այն անձինք, որք խռովարարաց խումբի մը նպատակն իրագործելու, կամ մէկ անձի և կամ բազմաթիւ անձանց դէմ գաւազրելու համար ո եւ է ձեւով հրացան և վիրաւորիչ ու սպանիչ գործի կը հնարեն, կը շինեն ու կը պատրաստեն և կամ այդ տեսակ զէնքեր ու գործիներ կը կրեն՝ մահուան կը դատապարտուին, եթէ խռովութեան ու սպանութեան գործն ի կիր առնուի· խոկ եթէ այդ գործ ի կիր չառնուելով լոկ իբրեւ ձեռնարկ մնայ, յայնժամ շղթայակապ աշխատութեան կը դատապարտուին՝ տասը տարիէն պակաս չըլլալու պայմանաւ։

19 Զիլքատէ 309 — 2 Յունիս 308

—Պատժական Օրինաց 66 րդ յօդուածին վրայ հետեւեալ յաւելուածն եղած է, որ վաւերացած է կայս· Իրատէով·

Այն անձինք որք այդ կարգի գրգռմանց ու խռովութեանց վերաբերեալ տպագրեալ ու անտիպ վնասակար թուղթեր ու տետրակներ կը պահեն իրենց վրայ և տակաւին չեն կրցած հրատարակել, բերդարգելութեան կը դատապարտուին՝ հինգ տարիէն պակաս չըլլալու պայմանաւ։ Իսկ անոնք, որք առանց խռովարարաց խումբի մը վերաբերելու, իրենց ձեռքն անցած այդ կարգի վնասակար թուղթերն իրենց քով կը պահեն՝ առանց ցոյց տալու ու յանձնելու կայս· կառավարութեան պաշտօնէից, կը դատապարտուին մէկ տարիէն մինչեւ երեք տարուան բանտարկութեան։

19 Զիլքատէ 309 — 2 Յունիս 308

—Տպարանաց կանոնագրոյն 29 րդ յօդուածին տեղ հետեւեալ բարեփոխեալ յօդուածը դրուած է, որ վաւերացած է կայս· Իրատէով·

Յօդուած 29·—Անոնք, որք հանրային բարոյականութիւնը ապականող և սոյն կանոնագրոյ տրամադրութեանց հակառակ եղող հրատարակութիւններ ու նկարներ գիտութեամբ հրապարակաւ և գաղտնի կերպիւ կը փոխադրեն, կը վաճառեն եւ կամ կը ցրուեն եւ կամ անոնցմէ մեծ բանակութեամբ իրենց քով կը պահեն, այդ կարգի անձինք՝ նոյն հրատարակութեանց հեղինակին ու տպագրողին մեղսակից կը համարուին և անոր յատուկ պատիժէն զատ, եթէ տպարանատէր, գրավաճառ, գրաչար ու ցրուիչ են, կը դատապարտուին նաեւ մէկ ամիսէն մինչեւ երեք ամիս իրենց արհեստն ի գործ դնելէ արգիլուելու։

—Չաթալճայի կառավարիչը տեղեկագրած է Ներքին գործոց Նախարարութեան թէ ժամանակէ մը ի վեր Սիլիվրիի գիւղաքաղաքին մէջ երեւան եկած պաճարախտը բոլորովին անհետացած ըլլալով, այդ պատճառաւ նախապէս դրուած առողջապահական շրջաթայները վերցուած են և շրջակայ գաւառակաց ալ տեղեկութիւն տրուած է։ Բոլոր ժողովուրդը ջերմ բարեմաղթութիւններ կ'ընէ վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ· Սուլթանին՝ ձեռք առնուած այն ազդու միջոցներուն համար, որոց շնորհիւ այդ մահացու ախտն, որուն արագօրէն ճարակելն յայտնի է, շրջակայ գաւառակներն չէ ճարակած և Սիլիվրիի մէջ եւս հազիւ տասներկու առ հարիւր կորուստ տեղի տալու չափ թեթեւօրէն անցած է։

—Չաթալճայի կառավարիչը 7 յունիս թուականաւ հեռագրած է Ներքին գործոց նախարարութեան՝ թէ Գարամիւրսէլի կողմն յունիս 6 ին 239 օխա մարախներ հաւաքուած և բնաջինջ եղած են։

—Եէմէնի ընդհանուր հրամանատարը մայիս 27 թուականաւ հեռագրած է Սպարապետի Դրան թէ Նիբիլի Քէօհլան անուն տեղէն ազատուած յելուզակներէ ոմանք՝ Գաթիյէ գաւառակի Զարահ գիւղի ու Նասիրէ գիւղախումբի շրջակայ դերբուկ լեռնաշղթայներու վրայ գտնուած գիւղերու մէջ հաւաքուած ըլլալով, Թասղէն ու Եիրիմէն զինուորներ ղրկուած են, որք, շնորհիւ Վեհ· Սուլթանին, այդ յելուզակներն փախչելու պարտաւորեր եւ նոյն ժողովուրդը հպատակեցուցեր են։

Ի ՆԱՅՍ· ՊԱԼԱՏ·—Ներքին գործոց Վսեմ· Նախարարն երէկ կայս· պալատ գնաց և ստացաւ Վեհ· Սուլթանի հրամանները։

—Մաքսային վերատեսուչ Վսեմ· Հասան Ֆեհմի փաշա երէկ կայս· պալատ գնաց և իրեն շնորհեալ ականակուռ Մէճիտիյէ պատուանշանին համար շնորհակալութիւն մատուցանելով, արժանացաւ կայսերական մեծարանաց։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՎԵՀ· Թագուհւոյն գահակալութեան 55րդ տարեդարձն ըլլալով երէկ, օսմանեան պահակ շոգենաւն, որ դրօշներով զարդարուած էր, միջօրէին քսան և մէկ թնդանօթ արձակեց։ Անգլիացի ծովակալ Սըր Ճորճ Թրայընի շոգենաւն՝ [illegible] ինչպէս նաեւ դեսպանատան պահակ շոգենաւը դրօշներով զարդարուած էին։ Կառավարական պաշտօնատարք անգլիական դեսպանատունն երթալով շնորհաւորական այցելութիւն տուին։

ՍԸՐ ՃՈՐՃ ԹՐԱՅԸՆ·—Սպարապետ Բարձ· Րիզա փաշա և Ծովային գործոց Նախարար Վսեմ· Հասան փաշա նախընթաց օր անգլիական դեսպանատունն երթալով, այցելութիւն տուին Միջերկրականի անգլիական նաւատորմին հրամանատար Սըր Ճորճ Թրայընի։

Երէկ գիշեր անգլիական դեսպանատան մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ ծովակալին։ Ներկայ էին նաեւ բարձրաստիճան պաշտօնատարք ոմանք, դեսպանատանց պաշտօնեայք և Բերայի բարձր դասու ընտանիքներ։

ՕՏԱՐ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՑ·—Հելլենական կառավարութիւնը Ս· Փրկչի պատուանշանին երրորդ աստիճանը նուիրած է Կալացի օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս Ազարեան Մանուկ էֆէնտիի։ Կայս· Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ·—Թ· [illegible] կ'իմանայ թէ Կովկասի մէջ հնտախտ ծագեր է։

—Պարսիկ առողջապահական բժիշկին կողմէ յունիս 4 թուականաւ ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Աշիրեթներու մէջ ծագած ժանտախտէն վերջին երեք օրերու մէջ նոր դէպք չէ պատահած և առաջուան բռնուածներէն վեց մարդեր մեռած են։ Ամբողջ Աշիրեթին մէջ ցարդ վաթսուն վարակեալք կան, սակայն հիւանդութիւնը թեթեւ ըլլալով՝ կը յուսացուի թէ անոնց մեծ մասն ապաքինին։ Յունիս 5 թուականաւ ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ նոյն ախտէն մէկ մահ պատահեր է։ Յունիս 7 թուական ուրիշ հեռագրոյ մը նայելով նոր դէպք չէ եղած և առաջուան բռնուածներէն մէկ մահ պատահեր է։

ՍԵՆԱՅԻ վարժարանին համար՝ կայս· Իրատէով՝ Եւրոպայէն մանկագէտ ուսուցիչ մը բերել տրուած է 25 ոսկի ամսաթոշակով։ Այս ուսուցիչ ընդարձակ ծրագիր մը պատրաստած է՝ որ կը վերաբերի այդ վարժարանն աւելի եւս կատարելագործելու մասին ձեռք առնուելիք միջոցներուն։ Այդ ծրագիր պիտի մատուցուի Վեհ· Սուլթանին։

ՈՃԻՐՔ, ԱՐԿԱԾՔ ԵՒ ԱՅԼՆ·—Նախընթաց գիշեր ժամ 7ին Պոլսոյ Գատըրկա թաղը գտնուած Խօզպէքլէր Թէքքէին մէջ ոճիր մը գործուեցաւ։ Պեխաբալը Իսհաք անուն մարդ մը, որ նոյն գիշերն այդ Թէքքէին մէջ հիւրընկալուած էր, ժամ 7ին Թէքքէի Շէյխին սենեակը գնացեր ու դաշոյն ի ձեռին սպառնալով դրամ պահանջեր է։ Շէյխը պատասխաներ է թէ աղքատ է, սակայն Իսհաք չը համոզուելով վիրաւորեր է զՇէյխը։ Նոյն պահուն Շէյխին սպասաւորը օգնութեան փութալով, սա եւս երեք չորս տեղէն դաշոյնի հարուածներ ընդուներ է։ Ուրիշ երկու անձինք ուզեր են ոճրագործը ձերբակալել, սակայն ասոնք եւս վիրաւորուեր են։ Ասոր վրայ ոստիկանք հասնելով ոճրագործը ձերբակալեր ու Գումգաբուի ոստիկանութեան պահականոցը տարեր են։

—Նախընթաց օր ի Գումգաբու ոստիկանք մարդ մը նշմարեցին, որ գլուխը երկաթուղւոյ գծին վրայ դրած պառկած էր։ Այս մարդ Սկիւտարցի Հիւսէյին՝ գինով էր։ Ոստիկանութիւնն անոր նկատմամբ հարկ եղածն ի գործ դրաւ։ Երկու վայրկեան յետոյ կառախումբ մը անցած ըլլալով, այդ մարդ չարաչար մահէ մը ազատուած է այդպէս։

—Երէկ գիշեր, քարիւղ ծախող Ստեֆան անուն մարդ մը ինքզինքը ծովը նետեց Պէշիքթաշի նաւամատոյցէն, սակայն նաւավարք ազատեցին զնա։ Ստեֆան հարցաքննուելով պատասխանեց թէ իւր աներորդւոյն՝ Նիքօլիի՝ իրեն նկատմամբ ունեցած անտանելի ընթացքէն զգածեալ որոշած էր անձնասպան ըլլալ։

—Երէկ, ի Թարապիա, ֆրանսական դեսպանատան պահակ «Բէթրէլ» շոգենաւին երկրորդ նաւապետն ու բժիշկն առագաստաւոր մակոյկով ծովու վրայ երբ պտոյտ մը կը կատարէին, հովին սաստկութենէն մակոյկը շրջեցաւ ու երկուքն ալ ծովը ինկան, սակայն անմիջական օգնութեանց շնորհիւ ողջ ազատուեցան։

—Կիրակի գիշեր, ի Բերա Աղա Ճամի, գիշերապահք կը տեսնեն թէ Գօզմա անուն մանրավաճառի մը խանութէն մուխ կ'ելնէ։ Խանութը բանալով կը տեսնեն թէ մանրավաճառին աշակերտը պառկած է և թէ պատուհանէն դուրս վերմակ մը նետուած է որուն մէջ դիւրավառ նիւթեր դրուած են։ Ոստիկանութիւնն իմանալով քննութեանց ձեռնարկած եւ նոյն խանութին կիցը գտնուած ուրիշ մանրավաճառ մը ձերբակալած է իբրեւ կասկածելի։ Վերոյգրեալ խանութին աշակերտն հարցաքննուելով ըսեր է թէ խանութին պատուհանը բաց թողլով պառկած էր օդ առնելու համար և թէ պահ մը քնանալէ յետոյ խանութին առջեւ եղած աղմուկէն արթննալով տեսեր է թէ վերմակը կ'այրի և պատուհանէն վար նետեր է։ Այսպէս հաստատուած է թէ դիւրավառ նիւթերը բաց մնացած այդ պատուհանէն ներս նետուած էին։

—Միխալլիէն կը հաղորդեն հետեւեալ ցաւալի արկածը։ Միխալլիի Եէնիմահալլէ թաղէն մէկ քանի կանայք, իրենց հետ ունենալով քանի չափ տղաքներ, մօտակայ լեռ մը կ'երթան հաւաքելու տունկ մը, որ մարդ դեղ կ'ըլլայ եղեր։ Այդ տղաքներէ տասնեւութը կոկոնը ծծեր այդ տունկին, որ խիստ ախորժահամ կը թուի իրենց։ Քսան և չորս ժամ յետոյ կը հաստատուի թէ ամենքն ալ թունաւորուած են և ասոնցմէ հինգը կը մեռնին։ Կառավարիչն ու թաղապետական նախագահն իմանալով անմիջապէս բժիշկներ կը ղրկեն հիւանդաց քով և այսպէս թոյնին ոյժը կ'անհետանայ։ Դեղերն եւս ձրիաբար կը տրուին։ Մեռնողներէն միոյն վրայ դիագննութիւն կատարուելով կը հաստատուի թէ ուղեղին, թոքին, լեարդին, երիկամանց ու ստամոքսին մէջ յառաջ եկած բորբոքումներէն մահ պատահած է։ Այդ տունկի նմոյշը պիտի ղրկուի բժշկական վարժարանին ու Բարիզու բժշկական կաճառին։ Միւս թունաւորեալ տղաքներն ազատուեր են։

ՔՐԻՍԹԱԼԻ մէջ ձերբակալուած խաղամոլներէ տասն և մէկն հարցաքննութեան պիտի ենթարկուին։ Բերայի հարցաքննիչ դատաւոր Ճեմալ պէյ կոչնագիր ղրկած է այդ անձանց։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ պատժական ատեանը մահուան դատապարտած է 19ամեայ գաղթական մը, որ ֆրանսացի վաճառական Պ. Բուսարէն սպաննած էր ի Պրուսա։

ՏԷՖԹԵՐԽԱՆԷԻ վերատեսուչ Րիզա փաշայի կինն, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ ըլլալով Հէյպէլի կղզին կը գտնուէր օդափոխութեան համար, նախընթաց գիշեր մեռաւ և յուղարկաւորութիւնն երէկ կատարուելով մարմինն ամփոփուեցաւ ի Սկիւտար։

ՐԵժիի գործոց համար կազմեալ յանձնաժողովն երէկ եւս ի նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ելմական նախարար Վսեմ· Նազիֆ էֆէնտիի և խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՍՏԵՓԱՆ էֆէնտի, օսմանեան հիւպատոս Իպրայիլի, երէկ մայրաքաղաքս ժամանեց Կալացէն։

ԷՍԿԻՇԷՀՐԻ առեւտրական դատարանը վերակազմուելով, նախագահ կարգուած է Րաֆաէլ էֆէնտի։

ԶՄԻՒՌՆԻՈՅ շրջակայից կրթական գործն աւելի եւս կանոնաւորելու ու երկրորդական վարժարաններ հաստատելու համար, տեղւոյն կրթական տնօրէնը ծրագիր մը մատուցած է Կրթական նախարարութեան։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ վերատեսչութիւնն հրահանգ ուղղած է որոց որ անկ է, յետ այսօրիկ չընդունիլ այն կարգի ծրարներ եւն· զորս Թղթատարական պայմանականները չեն կրնար պարունակել։

ՄՈՒՏԱՆԻԱ-ՊՐՈՒՍԱՅԻ
ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Աւստրիական ֆրանսական դեսպան Պ. Քանպօնի կողմէ ուրբաթ գիշերուան հացկերոյթի պահուն արտասանուած բանախօսութիւնը զոր համառօտիւ յիշեցինք երէկ·

Տեարք,

Վստահ եմ թէ ձեր զգացման համապատասխանած կ'ըլլամ, Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղւոյ ընկերութեան յայտնելով իր բոլոր հրաւիրելոց շնորհակալիքն և խնդրելով Պ· Նավիլէն՝ մեզ թարգման հանդիսանալ Վարչական Խորհրդոյ մօտ, որ այսքան սիրալիր և այսքան հաճոյալի ընդունելութիւն մը պատրաստեց մեզ։

Նոյնպէս մեր երախտագիտութիւնը կ'արտայայտեմ առ կուսակալն։ Պրուսա քաղաքն այսօր մեզ կ'ընծայէ ամենաճոխ հիւրընկալութիւն մը և զմեզ ընդունելու համար կը վերագտնէ իր գեղեցկագոյն աւուրց զարդարանքը· մեզ կ'ընծայէ իր երկնից կապոյտն, իր յիշատակարանաց սքանչելիքն, իր արգաւանդ բնութեան հրապոյրն, և շքեղութիւնը փայլուն արեգակի մը որ ամբողջ օրուան մէջ զգացունել տուաւ մեզ իր ամենէն աւելի ազդեցիկ գգուանքներն։

Վայելչագեղ շնորհաց և լուսոյ քաղաքն է այս, և հիմայ որ երկաթուղին մեզի կը մօտեցունէ զայն, յաճախ պիտի գանք հոս և այսպէս առիթ պիտի ունենանք մշակելու այն յարաբերութիւնները, որոց սկիզբը տուինք, կուսակալին հետ որ այնքան արժանաւորապէս կը ներկայացունէ Վեհ· Սուլթանի կառավարութիւնը։

Երկաթուղւոյ վարչութեան ներկայացուցիչը պահ մը առաջ Ն· Կ· Վեհափառութեան վրայ խօսեցաւ այնպիսի լեզուաւ մը որուն ձայնակցեցանք ամենքս։

Ներեցէք ինձ, իմ կարգիս, յանուն դեսպանական մարմինէն աստ ներկայ գտնուող պաշտօնակցացս, մեծարանք մատուցանել այն իմաստուն Վեհապետին որ այնքան հոգածութեամբ կը նուիրէ ինքզինքն իր կայսրութեան գործոց և որուն բարձր կարողութիւնները գնահատուած են համայն Եւրոպիոյ կողմէ։ Կ'առաջարկեմ ձեզ երկրորդ բաժակ պարպել Վեհ· Սուլթանին կենաց և կը մաղթեմ Ն· Կ· Վեհափառութեան երկար կեանք և բարօրութիւն։

* *

Պ· Քանպօն, ընկերակցութեամբ իւր հետեւորդաց, ինչպէս նաեւ պելճիական դեսպան Պ· Հուրիքս ու սերպիական դեսպան զօրավար Հրուիչ շաբաթ իրիկուն Մուտանիայէն մայրաքաղաքս դարձան Բէյքէլ շոգենաւով։ Ֆրանսական դեսպանն ուղղակի մեծ կղզի գնաց, ուր կը բնակի այս եղանակին մէջ։

—Թերեւս շահեկանութենէ զուրկ չըլլայ գիտնալ թէ Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղւոյն անդրանիկ ուղեւորն եղած է ճարտարապետ Պ· Ճիովաննի Ռավօլթի, որ գնած է թիւ 1 տոմսակը։

—Կ'երեւի թէ Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղւոյ ընկերութիւնը կառապաններուն հետ բուռն մրցում մը ընելու հարկին մէջ պիտի գտնուի։ Երկաթուղւոյ գծին երկարութիւնն է, ինչպէս երէկ ծանուցինք, 42 քիլոմեթր, իսկ կառուղւոյն երկարութիւնը 28։ Երկաթուղին իբր երկու ժամէն կը հասնի Մուտանիայէն ի Պրուսա և փոխադարձաբար, իսկ լաւագոյն կառքերը երեք ժամէն, որ է ըսել՝ երկաթուղիով ճամբորդող մը մէկ ժամ միայն կը շահի։ Պրուսայէն ի Կ· Պոլիս երկաթուղւոյ ու շոգենաւի միացեալ տոմսակաց գինն է Ա· կարգ 62 1/2 զրուշ ոսկեդրամ։ Արդ, չորս հոգի պարունակող կառքին փոխադրութեան գինն է, Պրուսայէն ի Մուտանիա, 4 մեճիտ և շոգենաւի առաջին կարգի տոմսակի գինն է՝ Մուտանիայէն ի Կ· Պոլիս 2 մեճիտ, այնպէս որ չորս անձինք միացած և կամ չորս անդամէ բաղկացեալ ընտանիք մը կառքով ճամբորդելով, մարդ գլուխ պիտի վճարեն 60 զրուշ արծաթ դրամ, մինչ երկաթուղիով պիտի վճարեն 62 1/2 զրշ· ոսկեդրամ։

Երկրորդ և երրորդ կարգի գներն են, շոգեկառք և շոգենաւ միացեալ, 48.50 և 33.50 զրուշ ոսկեդրամ։

Պրուսայի կառապանք երկաթուղւոյ հաստատմամբ չեն յուսահատած բնաւ, ընդհակառակն մտադիր են իրենց գները մեծապէս զեղչել, և միանգամայն ճանբուն վրայ որոշեալ կայաններու մէջ ձի փոխելու դրութիւնն ընդունիլ, աւելի արագ կարենալ ճանբորդելու համար։ Այս մրցման հանդէպ, բնականաբար երկաթուղւոյ վարչութիւնն ալ հարկ պիտի գտնէ իր տոմսակաց գները զեղչել։ Այժմէն կը խորհի առաջին կարգի համար մէկ ոսկինոց տոմսակներ հաստատել, զոր գնողը պիտի կարենայ, առանց ուրիշ որ եւ է վճարում ընելու, Բերայէն կառքով Ղալաթիա իջնել, նաւակով շոգենաւ երթալ, շոգենաւին մէջ ճաշել, և երկաթուղիով Պրուսա հասնելէ յետոյ, կայարանէն մինչեւ իր ընտրած օթէլը կամ տունը փոխադրուիլ կառքով։ Այս դիւրութիւնք մեծապէս պիտի բազմացունեն Պրուսա երթեւեկողաց և մանաւանդ երկաթուղւոյն յաճախորդաց թիւը, սակայն իրայ արդի վիճակին մէջ գները բարձր են։

Երկաթուղւոյ վարչութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք ուրիշ կէտի մը վրայ որ ոչ նուազ կարեւոր է հասարակութեան համար։ Մինչեւ ցարդ, Մախսուսէի շոգենաւք, այս եղանակին մէջ, առաւօտեան ժամ 2 ին կը մեկնէին Մուտանիայէն և 6 ին կը հասնէին ի Կ· Պոլիս։

Շաբաթ օրէն ի վեր, պարտաւոր ըլլալով կառախումբին ժամանման սպասել, ժամ 5 ին կը մեկնին և ժամ 9ին կը հասնին մեր նաւահանգիստը։ Անոնք որք չեն ուզեր ամբողջ օր մը կորսնցունել այս կարճ ուղեւորութեան համար, առաւօտուն կանուխ կը մեկնին Պրուսայէն կառքով և Կ. Պոլիս կուգան Ֆօսքօլօ Մանկօ ընկերութեան փոքր շոգենաւերով, որք ժամ 2 ին կը մեկնին Մուտանիայէն և զեղչեալ գներով կը փոխադրեն ճամբորդներն։

Ուրեմն, թէ Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղին և թէ Մախսուսէի շոգենաւք շահ ունին իրենց գներն ու մեկնման ժամերը փոփոխելու, վերոյիշեալ կրկին մրցմանց դէմ դնել կարենալու համար։

Աւելորդ է ըսել թէ այս պարագայք չեն նուազեցուներ բնաւ Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղւոյն կարեւորութիւնը։ Իրաւ է թէ փոքր ձեռնարկ մըն է այն, համեստ պայմանաց մէջ ի կատար հանուած, սակայն Թուրքիոյ երկաթուղեաց վրայ կ'աւելցունէ նոր գիծ մը որ կրնայ երկարիլ դէպ ի ներքսերը և առեւտրական ու այլ մեծամեծ դիւրութիւններ ընծայել երկրին։ Այժմէն, ընկերութիւնն արտօնութիւն ունի իր գծին երկարութիւնը 92 քիլոմեթրոյի հասցունել, այսինքն՝ մինչեւ ի Չիթլի, որուն հանքային ջուրերը կրնան մրցիլ Վիշիի և այլ եւրոպական ջուրերու հետ։ Միւս կողմէ, ընկերութիւնը մտադիր է գնել Պրուսայի ծծմբային բաղնիքներն որք Տիւզեան գերդաստանին կը պատկանին։ Առենօք տարեկան 1200 ոսկւոյ վարձու կը տրուէին անոնք, իսկ այժմ այս վարձք իջած է 700 ոսկւոյ։ Ընկերութիւնն՝ հարկ եղած նորոգութիւններն ընելով ու մեծ գազինօ մը կառուցանելով, այդ բաղնիքներն յաճախողներուն պիտի ընծայէ ամեն հանգստաւէտութիւն և աւելի հաճելի պիտի ընծայէ գարնան ու աշնան եղանակներուն մէջ ի Պրուսա այցելութիւնն՝ զբօսաշրջիկներուն, հիւանդներուն և այլոց։

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԹԱՏՐՈՆՔ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲՆ այս գիշեր պիտի ներկայացունէ ՄԻՆԵՕՆ (MIGNON) մասնակցութեամբ Տիկին Սանտրէ Բազարի որ պիտի կատարէ Մինեօնի դերը։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ պիտի ներկայացունէ ԼԱ ՃԻՕՔՕՆՏԱ (LA GIOCONDA)։

Բժշկական Ակադեմիային ուղղեալ տեղեկութեանց համեմատ, Սուլֆաթ տը քինինը միակ դարմանն է զոր բժիշկները կուտան ընդդէմ ինֆլուէնզայի։ Քինինի հնարիչ Բելթիէի քինինին դեղահատերը կ'ընծայեն այս հրաշալի դեղը իր ամբողջ զտութեանը մէջ։ Երբ հազ պատահի, հականեխական բեքթօրալի մը գործածութիւնը կը յանձնարարուի միանգամայն, և նախ Վիալի ֆենիքական օշարակը։

ՀԵՌԱԳԻՐ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՄՈՆՑԱ, 20 Յունիս·—Իտալիոյ Թագաւորն և Թագուհին Մոնցայէ ճամբայ ելան դէպ ի Բոցտամ։ Արտաքին գործոց նախարարն և զինուորական ու քաղաքային կարգ մը պաշտօնատարք միասին կ'երթան։ Մոնցա դրօշներով զարդարուած էր այս առթիւ։ Քաղաքային իշխանութիւնք և երեւելիք կայարանն էին։ Ժողովուրդը խանդավառ ողջերթ մաղթեց։

ՎԻԵՆՆԱ·—Պիզմարք իշխան և իշխանուհին կայարանին մէջ ընդունուեցան Պիզմարք և Հոյոս ընտանեաց ու բարեկամաց կողմէ։ Իբր 200 անձինք կային, ընդհանրապէս գերման հպատակներ։ Կեցցէներով ողջունուեցան։ Երկու տիկնայք փունջեր մատուցին։ Դուրսը 4,000 անձինք կային, յորս շատ մը ուսանողք։ Գերմաներէն երգեր։ Կոմս Փալֆիի պալատան առջեւ, ուր իշխանն իջաւ, համակրական ցոյցերը կրկնապատկեցան։ Իբր բժիշկ Պիզմարք իշխանին պատուիրած ըլլալով չյոգնիլ, պատգամաւորութիւն չընդունիր, և մարդու չայցելեր։

ԼՈՆՏՈՆ· —Պ· Կլատսթոն ի Բլաքհամ բանախօսեց ոչ-անկլիքան բողոքական քարոզիչներու մեծ բազմութեան առջեւ։ Հերքեց այն կարծիք թէ Ուլստէրի բոլոր բողոքականք հակառակ են ինքնօրինութեան։ Իռլանտական ազգային կուսակցութիւնն և Խորհրդարանի կաթոլիկ անդամք 1886 ին որոշած են ինքնօրինական ծրագրին մէջ յօդուած մը դնել, տրամադրող թէ ապագայ իռլանտական Խորհրդարանը չի կրնար կաթոլիկ պետական եկեղեցի մը հաստատել Իռլանտայի մէջ։

ՀՌՈՄ·—Ազատականք յաղթեցին Հռոմայ քաղաքային ընտրութեանց մէջ։ Շատեր համակրական ցոյց մ'ըրին առ Պ· Քրիսբի, որ ընտրուած քաղաքային խորհրդականաց մէջ է։ Պ· Քրիսբի շնորհակալ եղաւ։

Սակարան

Կ. ՊՈԼԻՍ, 9 Յունիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	109 1/8
3 » Բարիզի »	23 12 1/2

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գու. [Միաց. Գ. Սերի]	22 23
Բերայի մէջ »	— —
Առաւօտուն բացուելու »	22 22
Կէս օրին »	22 22
Թաշվիլաթը Օսմանիէ երէկ երեկոյ	83 18
» » ժամ 5ին	83 22

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն Ա. Սերի	50 3/4
» Բ. »	28 3/8
» Գ. »	22 22

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ ժէնէրալ Անգլ. Լր.	5
Քրէտի ժէնէրալ » »	7 38
Պանք տը Գօնս. » »	5
Սոս. Համ. է փայեօր » »	4 23
Ռէժի » »	16 27
Թրամուէյ » »	6
Ռումէլիի երկաթուղի Ֆր.	83 7/8
Բաժնեթուղթ Լավրիոնի Գ. Կ.	102

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի ղրշ.	100
20 ֆրանքնոց »	87 04
Անգլիական ոսկի »	110
Մարք [Գերմանական ոսկի] »	107
Իմբէրիալ »	89 30
Քրիմիզ »	51 10
Ռուպլի թղթադրամ »	8 88
Մեծ. արծաթ [տարբ.] »	108 02
Մանր արծաթ »	101 30
Մէթալիք »	97 30
Թաշֆիլչէ »	— —
Տոկոս Լոմպարտիոյ Սակարանի »	6

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 20 Յունիս

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	99 75
» » 4 1/2 %	105 90
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սերի Գ.	20 80
Օսմ. Տարբ. ապ. [illegible]	471 25
Բրիօրիթէ թիւրք (1890)	433 75
Օսմանեան երկաթուղի	84 87 1/2
» Րէժիի բաժնեթուղթք	383 75
Պանք Օթոման	597 50
Գրէտի Լիոնէ	791 25
Իտալական Ռանթ 5 %	94 10
Եգիպտական միացեալ	493 75
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 19
Սօսիէթէ ժէնէրալ	— —
Օսմանիէ Օսմանեան քօնսօլիտէ	387 18

ԼՈՆՏՐԱ, 20

Էնկլ. քօնսօլիտէ	96 81
Օսմ. » Սերի Գ.	20 56
» » » Ա.	50 3/4
» » » Բ.	28 3/8
» » » Գ.	20 5/8
Փոխառութիւն 1877	93 3/4
Պանք Օթոման	13 3/4
Ասիական երկաթուղի	21
Գաղատայի երկաթուղի	14
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիլէ)	97 1/8
» առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890	103
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռոթշիլտ)	103
Ռուսական 1890	— —
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 312

ՎԻԷՆՆԱ, 20

Փոխանակութիւն Լոնտրայի վրայ	119 80
» Փարիզի »	47 40
Օսմանեան Րէժիի բաժնեթուղթք	179 25
» երկաթուղի	41 30

ՊԵՐԼԻՆ 20

Օսմանեան երկաթուղի	91
Օսմ. քօնսօլիտէ Սերի Գ.	— —
Օսմ. Ռէժի	190 60
Փոխանակութիւն Լոնտրայի վրայ	20 320
» Փարիզի »	80 70
Ռուսաց թղթադրամ	— —

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ

ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՔԱՐՈԶՔ

Սոյն մեծ վերնագրով Պ. Ցօրդ փոքրիկ յօդուած մը հրատարակած է Արեւելքի մէջ (թիւ 2504) և ինչ ինչ կէտերն յանձնած է կրօնական ժողովոյ ուշադրութեան։ Թէեւ փափաքելի է, որ կրօնական ժողովոյ տեսութենէն չըվրիպին որ և իցէ գիտողութիւնք, բայց Ցօրդի յարուցած խնդիրն այնքան աննշան է որ բնաւ կարեւորութիւն չկայ այնու զբաղեցնել կրօնական ժողովը։

Պ. Ցօրդ կը փափաքի որ բէյնի համով նախապատրաստեալ քարոզներ խօսուին մեծ տօներու առթիւ, ինչպէս է Հոգեգալստեան տօնն։— Գովանի փափաք։

Պ. Ցօրդ նախանձախնդիր է, որ շարականներն ամբողջ երգուին, խառնղան եղանակաւ ու ֆառասով երգուին և ոչ թէ առնել մը էյէր։— Ցոյժ գովանի նախանձախնդրութիւն։

Պ. Ցօրդ սխալ կը համարի, որ ի տօնի Հոգեգալստեան՝ Ոսկեբերանի աղօթքներն կարդացուին ծունկի չոքած և ոչ թէ ոտքին կեցած, եւ կը հետեւցնէ թէ Ճաշոցի բոլոր աղօթքները պէտք է որ կարդացուին սեղանին դարձած։ Այս դատողութիւն տարօրինակ կը թուի մեզ, որովհետեւ աղօթքներու մէջ ժողովրդեան վերաբերեալ շատ խօսքեր կան և Աստուած ամէն կողմէն պատրաստ է լսել մեր աղօթքներն․ բայց ամեն տարակոյս փարատելու համար, լաւ կ՚ըլլայ որ Պ. Ցօրդ, փոքր ինչ աշխատութիւն յանձն առնու և սորվի թէ արդեօք ինչպէ՞ս կը կարդացուին Ս. Բարսղի և Ս. Ոսկեբերանի մեծ աղօթքներն Յունական եկեղեցւոյն մէջ, ժողովրդեա՞ն դարձուած՝ թէ սեղանին։

Պ. Ցօրդ պատշաճ կը դատէ, որ քարոզը խօսուի պատարագի սկզբնաւորութենէն յառաջ, ինչպէս որ (ըստ իր ասութեան) ի ժամանակին այսպէս պատշաճ դատած է Տէրոյենց պատուելին։

Այն քարոզներն, որք Ճաշու գրքին կամ Աւետարանին բացատրութիւնքն չեն, կարող են խօսուիլ պատարագի սկզբնաւորութենէն յառաջ, եթէ արդէն բազմաթիւ ժողովուրդ կայ և եթէ քարոզիչն ինքն չէ նոյն աւուր պատարագիչն։ Իսկ եթէ քարոզն հիմնուած է նոյն աւուր Ճաշու Գրքին կամ Աւետարանին վերայ, աւելի պատշաճաւոր է որ խօսուի Գրքի ընթերցումէն զկնի։

Պ. Ցօրդ կը փափաքի որ միջոցներ յետ առնուին՝ ժողովուրդն, մանաւանդ երիտասարդ և հարուստ դասն եկեղեցի բերելու համար, և ինչպէս կ՚երեւի իւր խօսքերէն, այս միջոցներէն գլխաւորը կը համարի քարոզն։

Անշուշտ գովութեան արժանի է Պ. Ցօրդի քարոզասիրութեան փափագն․ բայց քարոզասիրութենէն աւելի մեծ բան կայ հաւատացեալոյն համար, այն է Աստուածպաշտութիւն։ Աղօթասէրն իւր սիրտն ու միտքն պարարելու համար, քարոզէ զատ, շատ բան կարող է գտնել ժամերգութեան մէջ, և այնքան շատ, որքան շատ է իւր իղձն, հաւատն, յոյսն ու սէրն առ Աստուած և առ մարդ։

Քարոզն եւս այն ժամանակ միայն իւր տպաւորութիւնը կարող է ունենալ, երբ ունկնդիրներն աղօթասէրներ են և ոչ թէ լոկ աշխարհային հաճոյքով պաշարուած հարուստներ։

Պ. Ցօրդ բառաքննական խնդիր մը եւս յարուցած է իւր յօդուածին մէջ։ Նա կը կարծէ թէ շարականի հաշտաշուշտ բառն պէտք է գրել հաշտաշուշտ. սակայն ինչպէս հաշտաշուշտն նոյնպէս և հաշտաշուշտն բնաւ հայերէն չեն։ Իսկապէս պէտք է ըլլայ յոշաշուշտ, որ է մշտաշարժ. և սակայն նոյն շարականի բուն իմաստն ուղիղ կերպիւ հասկնալու համար՝ բաւական է միայն այս կերպիւ դասաւորել կետադրութեամբ հանդերձ—«Ս. Հոգին, տիրապէս յառաջ բղխեալ ի յարաշարժ ի յազբերէն (ի Հօրէ), անհասաբար ի յՈրդւոյ, այսօր ի յերկնից սաստիկ հնչեալ ի դասս առաքելոցն լցուցիչ բոլորից և այլն»։

ՆՈՐՈ

ՍԵԼԱՆԻԿ

Գարնան ախորժելի և զուարթ եղանակին յաջորդող ամրան տօթերը թէեւ սկսան, սակայն բազդատմամբ նախորդ տարւոյ՝ թէթեւ, զի հետզհետէ կանոնաւորութեամբ տեղացող յորդ անձրեւք, զովացուցիչ օդերով զմեզ հանգստութենէ չի զրկեն ի զաւ, տարւոյս հնձոց, արմտեաց և այլ բերքերու առատութիւն պարգեւելով, ամէն դասակարգի ժողովրդեան դէմքերը խայտալու առիթ տուին, մանաւանդ երկրագործ դասուն։ Այսու հանդերձ վերոգրեալ առատութեան հետեւութենէ կը գանուին նաեւ դժգոհք իսկ, որպիսիք են տեղւոյս իշխիրայի ամբարաց վաճառական դասն, որք անցեալ տարուընէ բաւական քանակութեամբ մթերեալ արմտիք ունենալով, գնոց անկմամբ՝ մտահոգութիւններնին ալ աւելի շատցած է։

Տեղս՝ հացի գնոյն վրայ իսկ անկում առաջ եկած է, երկու պատճառաւ․ մին առատութեան առթիւ, իսկ երկրորդն ի շնորհս հացագործ դասու մրցման որ կը շարունակուի 20 օրէ ի վեր տեղւոյս մեծահարուստ հրեայ տուն Պէժա եղբարց, որք ընկերակցութեամբ ընիկ Աշաբաղարցի մեր ազգայիններէ Ստեփան էֆ. Հայադործեանի՝ հաց շինելու գիւրութիւն ընծայող գործիներ բերելով յեւրոպայէ, մրցակիցներու յոյսերն ի գերեւ հանեցին և աճաբեկեցին զայնս, մանաւանդ արտադրած հացին տեսակի լաւութեան և մեծ տարբերութեամբ գնոյն աժան ծախուելովն։

Սելանիկ օր յօրէ ծաղկելով, յառաջդիմելու և բարգաւաճելու վիճակի կատարելագործումն կը խոստանայ, և իւր նորանոր շինութեանց ձեռնարկներով, քիչ ժամանակէ կը յուսացուի որ Միջերկրականի եւրոպական և ասիական Թուրքիոյ քաղաքաց բաժնին մէջ առաջինն լինի իւր նաւահանգիստովն և բերրի արուարձաններու հօկայ տարածութեամբն։

Արդէն երկաթուղոյ գծից մի բառ միջէ ճիւղերու նորանոր յաւելումներէ ի զատ, որք փոխադրութեան ամէն տեսակ դիւրութիւններ ընծայելու ծառայութիւն կը մատուցանեն, բուն ներքնաքաղաքն իսկ միշտ կը կերպարանափոխի և կը գեղեցկանայ․ զոր օրինակ իւր նորանոր լայն լայն և հարթ պողոտաները դրեթէ երթեւեկ ամեն տարերաց ուշը կը գրաւեն․ մինչեւ իսկ գմիւռնացի այցելուք զարմանալով կը գտնեն վերջին քիչ տարիներու մէջ այսքանի յառաջդիմութեան և ծաղկեն։

Այժմ թրամուէյի գծին հետ, որոյ բացումը տեղի ունեցաւ ասկից առաջ, ջրի ընկերութիւնն իսկ այս օրերս ամենայն փութաջանութեամբ աշխատող տասնաւոր գործաւորներու խումբերով, յառաջ կը տանի խրամներու բացումը, խողովակներ զետեղելով կը նկատի ներկայ օգոստոս ամսոյ վերջերն ի կատար հանել․ սոյն վերջինն որ ամենէն զգալին է մեծաբանակ ժողովրդեան համար, իւր բաժնին մէջ ամենամեծ և օգտակար ծառայութիւն մատուցանելու հանգամանքովը շատ ու շատ բերկրալիժ է։ * * *

Սելանիկ, 3 յունիս

ՆԱՄԱԿ ՔԱՐԲԵՐԴԷՆ

ԽԱՐԲԵՐԴ, 28 մայիս

Շաբաթէն աւելի է որ մեր հասարակութիւնը անօրինակ դէպքի մը թողած տպաւորութեան ներքեւ կը տառապի, որ ներշնչողն եղաւ վարի թաղի հայ բողոքականաց ժողովարանի երէցը՝ պատուելի Կիրակոս։

Տարիներ առաջ այս պատուելին անգամ մը ու բաւական ատեն հիւանդ մնալէ յետոյ կամաց կամաց կը զարմանմանուի ու նորէն կը շարունակէ քարոզչական գործը Մալաթիոյ ու Բալուայ կողմերը, ուրկէ վերջին անգամ Խարբերդ կը կանչուի։

Բնիկ Մալաթիացի է, տարիքը 45ն անցած, մաշած և ցորենագոյն դէմքով, մօրուքին մազերը գլխի մազերուն սեւութեամբ, անոնց պէս հաստ, հաստ և ուղիղ, բայց ցանցառ ու սրածայր, դիմագծերն հասարակ ու աչքերու ցայտքը առաւելապէս անոր ամենէ առողջ հաւատացուած ատենն ալ այլայլակ ու յաճախ մոլորուն։

Մայիսի 14ի կէս օրին յիշեալը կնոջմէն մկրատ մը կուզէ․ կինը մկրատը կուտայ և կը շարունակէ իւր տնական գործերով զբաղելու։ Դժբաղդաբար քանի մը վայրկեան վերջ վեր ելնելով արեան բիծեր կը տեսնէ և ճիչ արձակելով վար կը սրանայ։ Ամուսինն ինքզինքը ծանրապէս վիրաւորած էր։

Շատեր կարգահատեն այս դժբաղդ մարդը որ 7—8 զաւակաց տէր՝ չարաչար կերպով դժբաղդութեան մէջ դրաւ զայնս՝ դեռ ամէնքն ալ մատաղ հասակի մէջ. կնոջ ցաւն անդարմանելի է։

ՆՈՐԱՎԷՊ

ՍՐՃԱՐԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Միչօ՝ հարաւաբնակ բարեկամ մը ունէր, Շարամուղ անուն, պաշտօնեայ հեռագրական վարչութեան, որ շաբաթը մէկ երկու անգամ կուգար սուրճ կը խմէր եւ ստակը Միչոյին վճարել կուտար։ Այս տուրքը հաճելի չէր Միչոյին որ անկից ազատելու ճարը կը փնտռէր, եւ ի՛նչ ճամբայ բռնելը չէր գիտեր, երբ դիպուածը նպաստեց իրեն։

Սրճարանին յաճախորդներուն մէջ կը նշմարուէր դրացի մանրավաճառ մը, կարճահասակ նիհար մարդ մը, մաղձագոյն, գործշեր, յիսուն տարեկանի մօտ։ Այս անձ երկար ռետենկոտներ կը հագնէր, չէպ չիտակ կը կենար, յոխորտ կերպով կը քալէր և իր հանած աղմուկը սրճարանին բոլոր յաճախորդներուն աղմուկէն աւելի էր․ յոյժ խրոխտ ձեւով կը խօսէր, սրահին մէկ ծայրէն միւսը գտնուող մարդոց հարցումներ կ՚ուղղէր, անդադար կը խընդար իր կոշտ խօսքերուն վրայ, շատ դիւրութեամբ կը բարկանար սպասաւորին, մանաւանդ կաղանդին մօտերը։ Իր սուրճը բեքեթի կը խաղար՝ բառերն երկու հարիւր քան եւ մէկէն։ Եթէ կորսնցնէր, դառնագին կոծերով սրճարանը կը լեցնէր՝ ժամ մը յիշեցնելով իր հակառակորդին խաղին կասկածելի մասերը որք չնջուելու էին․ երբ շահէր, կծու կատակներ կը տեղար, ինքզինքը կը գովէր, գռեհիկ գըրգռումներ կ՚ընէր։ Կարճ խօսքով, այն աստիճան անտանելի դարձած էր որ ա՛լ ոչ ոք կուզէր հետը խաղալ։

Հայր Ֆալանըէն գիշեր մը կրակարանին մօտ նստած էր, և խաղակից մը կը փնտռէր բոլոր ուժովը պոռալով՝ հեգնական շեշտով մը, անձնասիրութիւններ գրգռելու համար։

—Ա՛հ, ա՛հ, մէկը չուզեր հետս խաղալ․ ո՞վ կը համարձակի հետս չափուիլ․ ո՞վ կ՚ուզէ որ իր սուրճին ստակը վճարեմ։

Շարամուղ եկած էր այն իրիկունն իր սուրճը խմելու․ Միչօ, անոր ստակը չի տալու համար, խորհած էր իր բարեկամինքէն միայն հետ զայն թուղթի բռնել։

Շարամուղ, անշուշտ հետաքրքրութենէ շարժեալ, խրատներ կուտար իր հակառակորդին, որ շարունակ կը վասկէր։

—Աւելի աղէկ կ՚ընես եթէ դուն խաղաս Ֆալանըէնի հետ, ըսաւ նմա Միչօ դժգոհ դէմքով մը։

—Գոռոզ ուխկալի մը կերպարանքն ունի, ըսաւ Շարամուղ։

—Շատ հարուստ մարդ է, յարեց Միչօ․ իր ապուշ երեւոյթով՝ յաջողած է վաճառականութեամբ հարստութիւն մը ձեռք ձգել, տասն եւ հինգ հազար ֆրանքի եկամուտ, սիրելիս։

—Բէ՛հ, ինչո՛ւ սէտք, պատասխանեց Շարամուղ անփութօրէն, որ սակայն գնաց նստաւ Միչոյին քովը, և սկսաւ դիտել մանրավաճառն, այնպիսի երեւոյթով յորում նախանձ և արհամարհանք իրարու հետ կը մրցէին։

—Ամուսնացնելու աղջիկ մը, մէկհատիկ աղջիկ մը ունի, փութաց Միչօ անոր ականջին, աչքը քթթելով։

Շարամուղ չի լսել ձեւացուց եւ չպատասխանեց։ Երկու բառով նկարագրենք Շարմուղը․ մտայի, հպարտ, պարծենկոտ և բուռն երիտասարդ մըն էր։ Իր սիրուն դէմքը, իր ճապուկ ու կանոնաւոր հասակը, սքանչելի արտայայտութեամբ իր սեւ աչուըները, բաւականէն աւելի թեթեւութիւն մը տուած էին նմա յաջողութիւն գտնելու համար ընկերութեան մէջ։ Միչօ յուսացած էր թէ կանանց միջոցաւ պիտի յաջողի․ դժբաղդաբար դիպուածը չէր նըպաստած նմա․ յարաբերութեանց պակասութեան պատճառաւ իր պաշտօնին վըրայ դամուած մնացած էր։

—Մարդ կ՚ուզէ՞ ուզածին պէս ապրիլ տարեկան հազար ութն հարիւր ֆրանք թոշակով, կ՚ըսէր։ Միչօ դժուարութեամբ կը հանդուրժէր։

Երեսուն տարեկան էր, փառասէրներու համար վհատեցուցիչ այս տարիքին մէջ, վասն զի կը սկսին զգալ թէ տարիներն որչափ արագ կը քալեն։ Ներկայն եւեթ գին ունի, ի՞նչ է անցեալը, խել մը յիշատակներ. ապագա՞ն, խել մը յոյսեր որք չքացուած կը թուէին։

Միչօ նորէն սկսած էր խաղալ։ Թուղթերը գետին զարնելով, աչքովը Շարամուղը փնտռեց, որ հեռացած էր քովէն, և նշմարեց որ Ֆալանըէնի հետ թուղթ խաղալու զբաղած էր։ Պզտիկ մանրավաճառը շահեցաւ և գնաց կանգնեցաւ կրակարանին առջեւ․ ձեռները կը շփշփէր և հեռուէն կը պոռար Շարամուղին․

—Տակաւին տղայ ես դուն, դաս առնելու պէտք ունիս։ Դո՛ւն պիտի անցնիս հաշուասեղանին հայելոյն առջեւ։ Սուրճիս ստակը վճարած ատենդ հաճոյքը պիտի ունենաս տեսնելու թէ մազերդ աղէկ շտկուա՞ծ են։

Եւ այսպէս ժամ մը շարունակ կատակաբանեց։ Շարամուղ, չի զայրանալէ զատ հաճութեամբ կը ժպտէր մանրավաճառին ամեն մէկ հեգնաբանութեան։ Իբր լաւ բարեկամ բաժնուեցան և իրարու ձեռք սեղմեցին։

—Քէն մի՛ պահեր, ըսաւ մանրավաճառը պզտիկ քըքիջով մը։

—Վաղը փոխարէնը կը հանեմ, պատասխանեց Շարամուղ։

Արդարեւ, անկէ ի վեր ամեն իրիկուն կուգայ պզտիկ մանրավաճառին հետ խաղալու։ Ստակ ունէր հիմակ և ինք իր սուրճին ստակը կը վճարէր։ Խիստ շատ անգամ երկուքը կը վճարէր, վասնզի կորսնցունելու նրբամտութիւնը կունենար, լաւագոյն սակերով կորսնցունել և ծաղրելիլ քան լսել կոշտ խօսքերն իր խաղակցին ու տարապայման կը զայրանար երբ բախտը չի յաջողէր, վասնզի որքան գէշ խաղացող նոյնքան ագահ էր։

—Այո, այո, կորսնցուցի, կը կրկնէր մարդուկը հեգնական շեշտերով, դառն ծիծաղներով և գլխու յաղթական շարժումներով, որք ամենէն ծիծաղաշարժ պատկերը կրնային ներկայացունել, եթէ միօրինակութենէ զերծ ըլլային։

Շարամուղ կը խնդար միշտ։ Սակայն երբեմն Միչօ, որ աչքին պոչովը զայն կը դիտէր, անոր երեսին վրայ կը նշմարէր այն ջղային կծկումները որ խուլ պայքար մը, զսպուած զայրոյթ մը կը ցուցնեն։

Միչօ՝ ներսիդէն կը խնդար իր բարեկամին նենգութեանը վրայ, որ հետզհետէ կը կակուղնար ջղային այս պզտիկ մարդուն առջեւ։ Գոռոզ հարաւաբնակը ամեն բանի կը համբերէր և Ֆալանըէն երբեմն շատ առաջ կ՚երթար... Զի շատանալով զայն ծաղրելէ, հիմակ կծու բառեր, գռեհիկ նախատինքներ կ՚արձակէր առ նա․ ծառայի մը հետ միայն այդպէս կարող էր խօսիլ։

—Դուն քու խաղիդ ուշադրութիւն ըրէ, ա՛նճարակ, անպիտա՛ն, կը գոչէր բարձրաձայն, երբ Շարամուղ կը փորձէր ո և է նիւթի վրայ խօսակցութիւն բանալու։

—Ա՛հ, սա հայր Ֆալանըէնը զուարճալի մարդ է, կը մռմռար Շարամուղ և ակամայ կը խնդար։

Ֆալանըէն, սրճարանին պատուհասը, իր վրէժը կը լուծէր իր խաղակցէն, սրտանեղութիւնը թափելով հիմակ Շարամուղին վրայ։

Տեսնելու բան էր այս պզտիկ մարդուն աչուըները, շարժումները, նստուածքը։ Ամէն մարդ ճայթելու աստիճան կը խընդար, մինակ Շարամուղ քիթին տակէն կը ժպտէր, աղէկ կը զգար թէ մանրավաճառին բարեկամն ըլլալէն ի վեր, անոր ծաղրածութիւններն իր վրայ կ՚իյնային։ Երբեմն յանկարծ կը տեսնէր Միչօն որ իրեն կը նայէր եզական ժպիտով մը։

—Աղէկ, կը մտածէր Շարամուղ, վերջէն խնդացողը աղէկ կը խնդայ...

Ուստի, յետս չէր ընկրկէր, կը յամառէր այնպիսի դաժանութեամբ մը զոր Միչօ խելքէն միտքէն չէր անցուներ, եւ որ փառասիրութիւններ և բուռն ընչաքաղցութիւններ երեւան կը հանէր։ Ամբողջ գիշերն անկէց չէր բաժնուէր, կէս գիշերն մինչեւ դուռը կ՚առաջնորդէր զայն․ երբեմն Ֆալանըէն իր կարգին ինք կը տանէր զայն, և կ՚ամոքէր անոր սիրտը, գէշ զրուցելով սրճարանի բոլոր յաճախորդներուն վրայ, բայց իր անձնական գործերուն վրայ դեռ չէր խօսէր։

Կիրակի մը, բոլոր այս պարոնները թուղթ խաղալով անցուցած էին օրը։ Սաստիկ կ՚անձրեւէր։

—Այս իրիկուն չեմ գիտեր ուր ճաշեմ, ըսաւ Միչօ։

—Ես ալ չեմ գիտեր, պատասխանեց Շարամուղ աչխուժիւ. եթէ, կուզէք, միասին երթանք Պուլվառը քալենք։

Թեւ թեւի դուրս ելան։ Ժամը վեցն էր։

Ցաջորդ օրը, երբ Միչօ սրճարան եկաւ, հաշուասեղանին կինը ըսաւ նմա․

—Պ. Ֆալանըէնին չի հանդիպեցա՞ք, բոլոր օրը ձեզ փնտռեց։ Չորս անգամ եկաւ։

—Զարմանք։ Ի՞նչ կուզէ ինձմէ։

—Չեմ գիտեր։ Աչքին վրայ կապ մը ունի։

Ժամը ութին, բոլոր յաճախորդներն եկած էին և թղթխաղերն սկսած էին, երբ դուռը բացուեցաւ և սեմին վրայ երեւցաւ կարճահասակ մարդ մը երկար ռետենկոտ մը հագած, մինչեւ կզակը կոճկուած և գլխարկը մինչեւ աչուըներուն իջած․ կապ մը երեսին կէսը կը ծածկէր։

Այս տարօրինակ անձը բոլորակի նայուածքով մը ներկայները դիտեց, յետոյ ներս մտաւ ծանրութեամբ, գոցեց դուռը և հանդիսաւոր կերպիւ Միչոյին մօտեցաւ։

—Ֆալանըէ՛նը, գոչեցին ամեն կողմէ։

—Այո, պարոններ, պատասխանեց Ֆալանըէն, ե՛ս եմ, պարոն, յարեց խօսքը Միչոյին ուղղելով, ձեր Շարամուղ բարեկամը սրիկայի, հանածվարածին մէկն է։

Շրջապատեցին Ֆալանըէնը, հարցումներ ըրին, մեղքցան, իր արկածին վրայ մանրամասնութիւններ ուզեցին, և ահա ինչ որ պատմեց մարդուկը կրակարանին կրթնած և երերցնելով իր կարճ գաւազանը և հետզհետէ ոգեւորուելով։

—Պարոններ, ըսաւ յաճախորդներուն որք շրջանակ մը կը ձեւացունէին անոր բոլորտիքը, պարոններ, երեւակայեցէք որ երէկ դուրս ելայ Շարամուղին հետ, միասին պիտի ճաշէին, անշուշտ իւրաքանչիւրն իր ստակով։ Երեսուն երկու սուի փոքրիկ լաւ ճաշ մը ընել կ՚ուզէի։ Ինծի ըսաւ․ «ոչ, Մեռի ճաշարանն երթանք»։ Մերժեցի շատ սուղ է ըսելով։ «Ես պիտի վճարեմ քու ճաշիդ ստակն, ըսաւ, ուրիշ անգամ փոխարէնը կ՚ընես ինձ»։ Լաւ։ Ուստի ներս մըտանք։ Կերակուր ապսպրեց։ Փառաւոր ընթրիք մը ըրինք եւ լաւ ալ խմեցինք։ Ես շատ զուարթ էի․ ամեն բան աղէկ կ՚երթար։ Ազանդերին, յանկարծ ինծի ըսաւ․ «Ինչո՞ւ ձեր տունը չճաշեցիք»։ Ես պատասխանեցի... զիտցէք որ բառ մը չեմ հնարեր... կիրակի օրերը երբեք տունս չեմ ճաշեր, վասն զի խանութս ժամը չորսին կը գոցուի․ պաշտօնեայներս կիրակի կը բանեն, և արձակուրդ կուտամ սպասուհւոյս։

Այն ատեն նորէն ըսաւ․ «Երբեմն ձեր օրիորդը անշուշտ գացած է ազգականուհւոյ մը տունը ճաշելու։—Չեմ գիտեր, պատասխանեցի, հոգս չէ գիտնալ թէ ուր կը ճաշին խանութիս օրիորդները։—Ո՛չ, ըսաւ, ձեր օրիորդ աղջկան վրայ կը խօսիմ ձեզ։— Եւ շարժումներ կ՚ընէր, կը ժպտէր, մէկ կողմ կը դարձունէր գլուխը, ակռաները ցուցնելով։ Սկսայ խնդալ, և երբ խնդալս անցաւ, պատասխանեցի․ «բայց, սիրելիս, ես աղջիկ չունիմ, երբեք չեմ ամուսնացած, ծեր ամուրի մըն եմ... պարոններ, կուզէք նէ հաւատացէք ինծ, բայց խօսքս չէի աւարտած, երբ այդ մարդը... այդ խենդգարը խենդը, գազան մը պէս ոտքի ելաւ... յանկարծ կապուտցաւ, յետոյ ճերմկցաւ... բայց այնքան ճերմակ որ կանաչ էր։ Վրաս խոյացաւ, ես որ բանէ մը չէի կասկածեր... կը կարծէի թէ ընթրիքն էր զայն իրարանցուցողը։—«Ա՛հ, դուն աղջիկ չունի՛ս», եւ բռունցքի հարուած մը տուաւ որ աւասիկ։

Այս ըսելով Ֆալանըէն վեր առաւ կապն և ապեղանին, և ցուցուց իր սեւ և ուռած յօնքերն որք երկու խոշոր գնտիկներ կը ձեւացունէին աչքին վրայ։ Այս ու այն կողմ դարձաւ, որպէս զի ներկայք կարենան գնահատել հարուածին արժէքը։ Խընամով նորէն տեղը դրաւ կապը, և սապէս շարունակեց։—Անմիջապէս կոկորդին ցատքեցի և փողկապին կառչեցայ։ Վատը մէկ ձեռքով գիս կը սեղմէր մէջքէս բռնած և միւսովը բռունցքի հարուածներ կ՚իջեցունէր կանակիս։ «Ա՛հ, աղջիկ չունի՞ս հէ՛» կը պոռար ինծի։—«Ոչ, աղջիկ չունիմ»։

Հոն պիտի մեռցունէր զիս եթէ տեղը չայի։— Ա՛հ, աղջիկ չունի՛ս, ա՛հ, աղջիկ չունի՛ս» — ոչ, աղջիկ չունիմ, ոչ, աղջիկ չունիմ։ Եւ խենդի պէս կ՚իջեցունէր գլխուս, կանակիս, ամեն դիրս։ Վերջապէս, սպասաւորները բաժնեցին զմեզ։ Ուզեցին դուրս նետել զայն․ ես ինքզինքս չեմ կորսնցուներ։ «Ստակն անկից առէք, ըսի վարպետին, ինք հրաւիրեց զիս։» Վըճարեց և խենդի պէս առաւ քալեց։ Ես կառք մը բերել տուի և հոս եկայ։ Կը հարցունեմ ձեզ, ասանկ սլանդակ մարդ կ՚ըլլա՞յ։ Բարեկամին վրայ խնալ... վասնզի վերջապէս բարեկամներ էինք, ձեզ վկայ կը բռնեմ․ բարեկամ մը ծեծել՝ աղջիկ չունենալուն համար։

«Ոս չունիմ անոր դէմ, խնդութեան տագնապ մըն է... մինակ, առաջին անգամ եթէ անոր հանդիպիմ, ձեր Շարամուղին, վասն զի ալ չպիտի համարձակի ոտքն հոս դնել, առաջին անգամ եթէ անոր հանդիպիմ, եռեւէն պիտի երթամ և գաւազանի հարուած մը տամ։

Ձեզ կը թողում երեւակայել թէ որչափ զուարճացած էին այս պատմութեամբ։ Միչօ խնդալէն կը գլորէր սեղանին վրայ։ Նըշաններ կ՚ընէր յայտնելու համար թէ խօսիլ կուզէ, բայց խօսքերը կը խեղդուէին ջղային կծկումներէն։

—Ե՛ս ըսի Շարամուղին թէ Ֆալանըէն կարգուելու աղջիկ ունի, մռմռաց վերջապէս շնչասպառ։

—Ա՛հ, դուն ըսի՛ր գոչեց Ֆալանըէն կ՚ատոզելով։

Միչոյին վրայ վազեց գաւազան ի ձեռին․ բարեկամները միջամտեցին, գաւազանը առին մանրավաճառին ձեռքէն, որ կատաղութենէն կը փրփրէր, և դուրս նետեցին զայն, կորսուած իր ապեղանիէն որ, կուռին մէջ, միւս աչքին վրայ դարձած էր։ Ալ հոն չտեսան զայն, և ահա այս կերպով իմ բարի ընկերս Միչօն ազատեցաւ իր Շարամուղ բարեկամէն, և Պալրաօնէի սրճարանն ալ՝ պզտիկ մանրավաճառէն։

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ԹԱԼՈՆ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Պզտիկ Բօլ, որ եօթը տարեկան էր, դպրոց կ՚երթար, ուր մանաւորապէս կը փայլէր իւր ծուլութեամբ։

—Իմ կարգիս մէջ, կ՚ըսէր անցեալ օր, չորս ընկեր ենք, և ամենէն քաջն ես եմ։

Ցեսոյ տեսնելով որ հայրը ծաղրական կերպիւ իրեն կը նայի, աւելցուց.

—Լուիզէն, Ժօրժէն եւ Անտրէէն յետոյ, ես։

* *

Աղջկանց դպրոցին մէջ։

—Օրիորդ, ի՞նչու համար կատակերգութիւնները միշտ ամուսնութեամբ մը կը վերջանան։

—Վասն զի, այն ատեն ողբերգութիւնը կ՚սկսի։

* *

—Տօքթէօր, կը վախնամ թէ զիս աղէկ չէք խնամած։

—Բնաւ, բնաւ, զիաղննութեան ժամանակ այդ բանը կը հաստատենք։

Տ. Զ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼԸՐՆ ԵՒ ԸՆԿ.

«Բայրօ» շոգենաւը, նաւապետ Մաքբրմ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն աստ հասած է։

ՆՈՐ ԳՐԵԱՆՔ

ՑԵՂԱՆԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ, ԹՐԹՌՈՒՄՆԵՐ, Քսանեւհինգ անտիպ բանաստեղծութիւններ որոնց մէջ առաջին անգամ փորձուած են քանի մը նոր տաղաչափական ձեւեր, Վիլանէլլ, Ռօնտէլ, Ռանտուսմ, Թրիոլէ, Թէրձա ռիմա, կանոնաւոր հնչեակն, եւ այլն։

Աւաղ, բայց մի մոռնար զիս.—Կարմիր հնչեակ.—Աղօթք.—Փախուստ.—Սոյլը.—Երկու աչք.—Այս պահը.—Խունկին տակ.—Հրէշը.—Վերջալոյս.—Ուրուանկար.—Սրտակերը.—Ուրուանկար.—Վերադարձ.—Աչք աչքի.—Ուրուանկար.—Աւաղներ.—Ճերմակ հնչեակ.—Զարթօնք.—Արցունք եւ մարգրիտ.—Ուրուանկար.—Անուրջ.—Աւրնչութիւնք.—Սղաստւմ.—Բիմիադէսր։

48 — Գին 100 փարայ — 1—3

ԽԱՃԻՆ ԴՐԱՄԸ ԽՈՒԹՈՒԹԸ ՄԻԽՈԹԼԻՖԸ, գործ Աբրահամ Էֆ. Մատթէոսեանի, ուսուցիչ արքունական վարժարանին Նիկոմիդիոյ։ Թուրքերէն լեզուի ընթերցանութեան եւ թարգմանութեան յարմար դասագիրք մ՚է եւ կը պարունակէ նէսխ, րուգա, թալիք, տիվանի եւ սիւլիւս գրերով վաճառուն դաս։

Կը վաճառի ի Կ. Պոլիս, բոլոր գրավաճառաց քով։ — 44 — 1—2

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՁԱՆԱՔԹԱԼԵՑԻ ԳԻՆԻ ՀԱՃԻ ՅԱԿՈԲ ԱՂԱՅԻ

Փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ ծախուելու համար տեղ մը բացուած է ի Թաշխան թիւ 8, ի դիւրութիւն նորա բազմաթիւ յաճախորդաց և ամեն անոնց՝ որ կը փնտռեն սեւ, ճերմակ, պլուշքօ կամ անոյշ գինիներ, «անարատ եւ բնական, չափաւոր գիներով»։

Հոն կը գտնուի նաեւ ճիշտ 15 տարուան հին գինի․ — 8—15

Օ ՔԱՄԵԼԻԱ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Բերա, Մեծ-Փողոց, 194

Կը ծանուցանենք արգոյ հասարակութեան թէ եղանակիս համար բազմաթիւ նիւթեր ուշ հասած ըլլալով՝ մնացած են ի հաշիւ այն գործարանատեարց որք արտօնած են զմեզ վաճառել բոլոր այս նիւթերը

40 % զեղչ

Այս վաճառքներն են մեծաքանակ «Փուլաուներ», «Սիւրա շանժաններ», «Մուսլիններ», «Սաթինէթներ» և «Պաթիսթներ»։

Այս վաճառմամբ կ՚ընծայենք մեր յարգոյ յաճախորդաց

Բացառիկ առաւելութիւններ

և կը յուսանք թէ պիտի բարեհաճին օգտուիլ այս

Մեծ հաշիւ առիթէն

Այս արտասովոր վաճառում պիտի տեւէ 30 օր միայն, սկսեալ 1892 յունիս 6, երկուշաբթի օրէն։ — 15 — 7—12

ԻԼԱՆ

ԽԱՉԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաէ էմլիաքէ միւթէա լիք օլուպ միւպայեա օլունաճագ թիմա՛ր վէ պօսա վէ անա միւթէֆֆէրրի էշհաի սայիրէնին զարարը զաթիւի հազիրան օնուննճու չարշէնպիհ կիւնիւ միւլքէճէկինտէն, իթպաա թալիպ օլանլարըն էվմի մէզքիւրտէ սաաթ ալթըտան նիհայէթ տօգուզա գատար Խազինէի Խասսաէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

8 Հազիրան 308 — 2—3

ԻԼԱՆ ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Տէօրտիւնճիւ օրտուի Հիւմայուն իչիւն միւպայեա օլունմագ իզրէ մէվգըի միւնագասաեա գօնուլան 4000 աատէտ Թուզլու գուրու գըրըմ վէ 8000 աատէտ Անատօլու կէօնիւ իլէ 4000 զըւէի աթիք վաքէթանըն իթպաաըննա թալիպ օլանլարըն թարիխը իլանտէն իթիպարէն նիհայէթ 4 հաֆթաեա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։ — Նօ. 9 — 1—3

Ճիւնուտը ճէնապը միւլքիքանէէ 4 եէվմիէ միիլմէք իզրէ միւպայեա օլունաճագ օլան Սիլիվրի աեարընաա եօզուրթըն պէհէր զըւէսի 66 բարաեա իչտու հազիրանը Բուսինին 10ընճը չարշէնպիհ կիւնիւ պիլմիւնագասա զարարը զաթիսի միիլէճէկի վէ իրթէսի կիւնիւ տախի թէքարրօր խուճճէթ Փիւաթընտան 100տէ 5 թէնզիլի զապուլ օլունաճաղը ճիհէթլէ իթպաաըննա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։ — Նօ. 10 — 1—3

Գուտար Շէրիֆտէ պուլունան ասաքիրի Շահանէ իլէ հայվանաթը միրիէէ իչիւն մուպայեասընա լիւզում կէօրիւնէն հընթա իլէ չաիրին պուրաճա իթպաաըննա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։ — Նօ. 11 — 1—3

Դալրէյ Եանիէ Ընճը Նիզամիյէ Փըրգասընըն միրքէզ վէ մէվագըինտէ պուլունան վէ պուլունաճաղը օլան Ճիւնուտը ճէնապը Միւլքիքանէ վէ հայվանաթը միրիէէ խարճլէրի իչիւն սէնէյի ալիէէ ազօսթօս իպթիտասընտան կէլէճէք 309 սէնէսի թէմմուզը նիհայէթինէ գատար 1 սէնէլիք օլարագ մէվզը պէ մէվզը վէ գալէմ գալէմ մաչլինճէ մէվգըի միւնագասաեա վազ օլունան երզագը միւթէնէվվիէ իլէ մուսթամէլէ վէ էսէվաթը սայիրէնին պուրաճա իթպաաըննա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։ — Նօ. 12 — 1—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ — ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԼԸՆՏԸՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,439 944
ՀԱՍՈՅԹ 1890 ՏԱՐՒՈՅ 2,488,197

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,975,500
ՀԱՍՈՅԹ 1890 ՏԱՐՒՈՅ 1,048,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած [illegible] երաշխաւորութեամբ մեծ [illegible] ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ... [illegible] վճարած գումարն 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՅՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 ա. սենեակներն, առ. ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեան։

ԻԼԱՆ ՊԱԳԸ ՍԵՐԱՄՔԵՐԻ

Ծիւնուսը ճէնապը Միւլքիէանէ մուայէնաթը իչիւն միւպայեա օլունաճագը էվվէլճէ իլան գըլընան 550,000 գըրէշտէն 650,000 գըրէշէ գատար Սիպիր եագըննն պէհէր ճէտիտ գըրէշի 8 ղրուշ 5 փարատա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, հազիրանը Րումինին 11ինճի բէնճշէնպիհ կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէկի վէ 13ինճիւ ճիւմաա իրթէսի կիւնիւ տախի 100տէ 5 թէնզիլի գապուլ օլունաճագը ճիհէթլէ Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրաաքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։

Նօ. 7 — 2—3

Սէմէրեաթ Թահթասը պէհէրի 1 ղըրուշ, 1 սէնէտէ լիւզումը գատար. Եէրլի խըմալը սիեահ եագըը քէօսէլէ գըրէշի ճէտիտ 3500, պէհէր գըրէշի ճէտիտի 11 ղըրուշ 30 փարա. Եէրլի խըմալը պէեազ սապօնիը քէօսէլէ գըրէշի ճէտիտ 2500, պէհէր գըրէշի ճէտիտի 13 ղըրուշ 30 փարա. Եարըմ եագըը սախթիեան տէտէ 550, պէհէր գըրէշի ճէտիտի 15 ղըրուշ. Պիւթիւն եագըը սախթիեան տէտէ 350, պէհէր գըրէշի ճէտիտի 15 ղըրուշ. Եէրլի խըմալը վիտէլա գըրէշի ճէտիտ 700, պէհէր գըրէշի ճէտիտի 30 ղըրուշ։

Նիզամիէճէ սարաճխանէ վէ գալէվրախանէ անպարլարը իչիւն միւպայեա օլունմագ իւզրէ մէվգըի միւնագասայա գօնուլան պալէստէ մուրագգամ էլ մըգտար 6 գալէմ էշեա Թիյաթը մէվզուէլէրի իլէ Թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ իչպու հազիրանը Րումինին 15ինճի կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալարը պիլ իճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիլէրի վիրիլէճէկինտէն, իթասընա վէ իրթէսի կիւնիւ տախի 100տէ 5 թէնզիլիւնէ Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրաաքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։

Նօ. 8 — 2—3

ԱՆՈՒՇԻ ՈՒ ՕՇԱՐԱԿԻ ՕՊԱՍՆԵՐ ԱՆՈՒՇԻ ՍԿԱՀԱԿՆԵՐ, ԳԴԱԼՆԵՐ ՈՒ ՍԿՈՒՏԵՂՆԵՐ ԳԵՂԱԿԵՐՏ ԵՒ ԶԱՐԴԱՐՈՒՆ

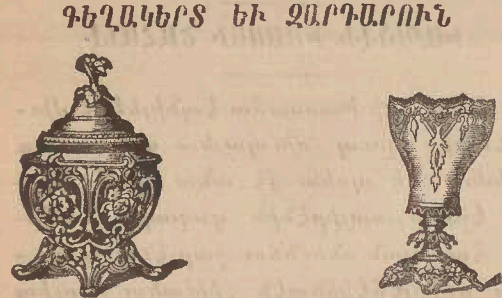

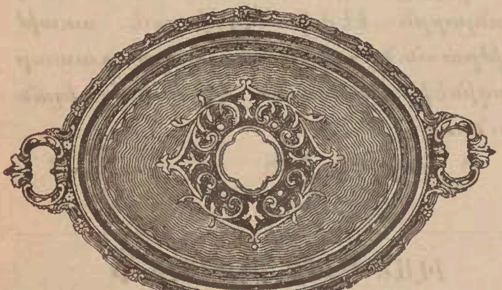

Վերոյգրեալ նիւթերն, արդիւնք տեղացի հայ արհեստաւորաց ճարտարարուեստին, արծաթազօծեալ են հարիւր տոկոս արծաթով ու նուրբ ճաշակաւ մը պատրաստուած և բուն իսկ արծաթեայ նաօթներէն բնաւ տարբերութիւն չունին։ Փափաքողք կրնան դիմել ի Պոլիս Մեծ Շուկայ Վարագճը խան, վարի յարկ, թիւ 2, Յովսէփ Թօլեանի սենեակը։

ՖԱՆԷԼԱՅԻ ՀԻՒՍԱՐԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԱՍԼԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Ի Մահմուտ փաշա Քիւրքի խան, Թիւ 26 եւ 15, Նաեւ կը ծախուի Պահճէ Գաբու, Մաքսատան կարգ, Թիւ 44 Նախնիքեանին Թօհաֆիյէի վաճառատունը.

Թէ՛ մեծ և թէ՛ փոքր քանակութեամբ՝ արանց, կանանց և տղայոց համար՝ անխառն բրդէ, մանածէ, եւայլն, ուզուած թանձրութեամբ և ուզուած չափով յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին ու պատրաստ կը ծախուին Ֆանէլա շապիկներ, վարտիքներ, միսոցուներ. եւայլն։ Մեր ապրանքները կը մրցին եւրոպականներուն հետ թէ՛ աժանութեամբ, թէ՛ դիմացկունութեամբ և թէ՛ իրենց նուրբ ճաշակով։ Ցաճախորդք ամէն կերպիւ գոհ պիտի մնան։

ԴԵՂ, ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻ

Տօքթօր Այէրի ջերմային հիւանդութեան, այսինքն՝ որ անխառն բաղադրութիւն մի է գլուխ ցաւելինաց, է գաւանաւոր և ազդու կազդուրիչ ամէն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճահճախուտ վայրերու ջերմոտ կլիմայէն [illegible] ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն և ապաքինիչ ատոյգ յատկութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդիւնքը ատոյգ գիտէ ամէն։ Այս ֆիզիքական խանգարութեանց յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր [illegible] նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդն, յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդ, և արեան թունաւորումն, որոց ասանուանեալ տրուած է. ջերմն և տարաւ, թագուն ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մաղձային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտն ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճահճախուտներէ վայրերէ մահահոտ նիւթեր, կամ բաց աղբանոցներէ և ականներու ծակտիկներէն ելած թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Այէրի ջերմի ու տենդից դեղը կը ջնջէ այդ թունաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն առաւգաստ անվտանգ և անվնաս է և օգտակար ատոյգ; միայն թէ որուած հրահանգին համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Կ. Պոլիս։ 22

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ Ն. ԲԱՃԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլէ և Պաթում միջև կանոնաւորապէս [illegible]

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում եւ Թալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մէնզէլէ որ յունիս 22ին Մարսիլիայէն և յունիս 28ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Այտին որ պիտի մեկնի յունիս 28ին։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 245 Ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և որոշ ուղեւորութեան

Նաւուղեւորաց, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն ԹԻՄՈԹԷ ՐՈՇՈՒԼ Մահմուտ Սիթէ Փիտո Հէպ — 5

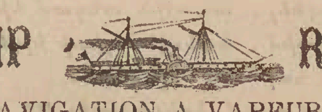

COMP RUSSE DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւնք

Եշ. 8 20 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի.
Դշ. 9 21 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակ, ժամ 5ին յետ միջօրէի. Պիրէանի ճամբով
Դշ. 10 22 Սեվաստոպոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 11ին։
Դշ. 10 22 Սուրհանդակ դէպի փոքր Ասիոյ նաւահանգիստներն մինչև պաթում, առաւօտեան ժամը 11ին։
Եշ. 11 23 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի.

Ազդ. — Յունիս 10/22, երեքշաբթի օր Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող սուրհանդակ Ջմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիպոլի, Պէյրութ, Յաֆա, և Բոր-Սայիտ գացող շոգենաւը։ 21

ՄՈՍ ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերփուլ և Միջերկրական միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնոլ	Անուանք	Թօնոլ
Քանաքուա	4200	Աթէնքս	3000
Ֆէրոս	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէֆթիս	3000
Սեսօստրիս	3250	Բեբրա	3000
Թեպս	3250	Լօթիւս	800
Մարնալա	3250	Օլինթօս	800
Մարիօթիս	3250	Սէօբլ	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և Ընկ. Ուիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31. Ճէյմս Ստրիդ Լիվրբուլ

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

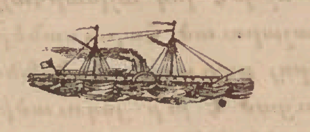

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1892 Մայիս 21էն սկսեալ մինչև Յուլիս 31 Ուրբաթ

(Բացի հինգշաբթի օրերէն) Եաղուպեան եաէրէն կամուրջէ [illegible] շոգենաւուց ի Բոսփորոսին

ժ. վ.

11 15 Եէնիմ. Մէսարդ. Պէյլէրպ. Թարապ. Եէնիքէօյ. Պօյաճքէօյ. Ռ. Հիսար (Ռ. Հիսարի շոգենաւն հոն պիտի հանդիպի) — 18
12 — Եէնիմ. Մէզար. Պէյլ. Թարապ. Եէնիք. (Եէնիքէօյի շոգ. հոն պիտի հանդիպի) — 37
12 30 Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պաշանք. Ռ. Հիսար. Պէյպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիքթաշ — 21
12 40 Ռ. և Ա. Գավաք Մէգարդ. Պէյլք [illegible]

3 10 Գանտ. Վանիք. Չէնկէլք. Պէյլէրպ. Գուզկ. Պէշիք. — 20
3 20 Պէյգօզ Բաչպ. Չուպ. Գանըլճա Ա. Հիսար Գանտ. Օրթ. (Գանտիլլիի շոգենաւն կը հաղորդակցի. ուրբաթները բացի Օրթ. Է Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք. պիտի հանդիպի) — 18
4 — Գան. Վան. Չէնկ. Պէյլ. Գզկճ. Իսկ. [բացի ուրբաթէ] — 33
4 20 Պէյգօզ Բաչպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտ. Օրթագ. [Գանտիլլիի շոգ. ին կը հաղորդակցի. [illegible]

11 20 Եէնիք. Թարապ. Պէյլ. Մէզդ. Եէնիմ. — 33
11 35 Պէյպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Սթէն Եէնիք. — 21

Կամուրջէն Աքնտէմիրի [illegible] շոգենաւուց ժամերը

12 — Կամուրջէն ուղղ. Պէյքէք — 23
2 3 Ուղղակի Պէյպէք — 1
10 35 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնավ. Պէյպէք Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսարներ [illegible] Միրկ. Եէնիք. Բ. Պաշճ. Պ. Ա. բացի ուր է — 1
11 15 [illegible]

[illegible]

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ
Սկսեալ ի 1 Մայիս (Ն. Տ.) 1892, մինչեւ նոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ
ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	8	10	62	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46	48	50	52	54	56
	Առաւօտ													Իրիկուն												
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս ...	6 00	6 30		7 00	7 45	8 35	9 ...	9 30	10 ...	10 30	11 ...	11 30	12 ...	1 30	2 ...	2 30	3 ...	4 ...	4 30	5 ..	5 30	6 ...	6 30	7 ...	7 30	7 45
Գում—գափու ...	6 09	6 41		7 09	7 55	8 45	9 9	9 39	10 9	10 39	11 9	11 42	12 9	1 39	2 9	2 39	3 9	4 09	4 39	5 9	5 39	6 09	6 39	7 09	7 46	7 54
Եէնի—գափու ...	6 13	...		7 13	7 59	8 49	9 13	9 43	10 13	10 43	11 13	11 46	12 13	1 43	2 12	2 43	3 13	4 13	4 43	5 13	5 43	6 13	6 43	7 13	...	7 58
Տաւուտ փաշա ...	...	...		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա ...	6 19	...		7 18	8 05	8 55	9 18	9 49	10 18	10 49	11 19	11 52	12 19	1 49	2 17	2 49	3 19	4 19	4 49	5 19	5 48	6 19	6 49	7 19	7 58	8 04
Եէտի—գուլէ ...	6 23	6 53		7 21	8 10	8 59	9 20	9 53	10 20	10 53	11 23	12 03	12 22	1 53	2 20	2 53	3 23	4 23	4 53	5 23	5 50	6 23	6 52	7 23	...	8 07
Մագրիգիւղ ...	6 33	7 07	7 12	7 32	8 21	9 10	...	10 4	...	11 4	11 34	12 19	...	2 04	...	3 03	3 38	4 33	5 03	5 34	...	6 34	..	7 34	8 09	...
Այ Ստեֆանօս ...	...	...	7 26	7 41	8 30	9 19	...	10 13	...	11 13	11 44	...	...	2 13	...	...	3 47	...	...	5 43	...	6 43	...	7 44	8 18	...
Քիւչիւք Չէք. ...	...	...	7 36	...	...	...	...	...	...	...	11 53	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 53	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ
ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	47	49	51	53	55	61	57
	Առաւօտ											Իրիկուն														
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք. ...	...	...	6 48	...	...	...	...	...	...	...	...	...	12 45	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 07	...
Այ Ստեֆանօ ...	6 ...	...	6 57	...	8 06	8 36	...	9 30	...	10 30	11 25	...	12 57	...	...	2 30	...	4 ...	...	...	...	6 ...	...	7 ...	7 22	...
Մագրիգիւղ ...	6 10	6 40	7 07	7 31	8 20	8 46	...	9 40	...	10 40	11 40	12 41	1 10	...	...	2 40	3 10	4 10	4 40	5 10	...	6 10	...	7 12	7 44	...
Եէտի—գուլէ ...	6 22	6 52	7 20	7 42	8 32	8 58	9 25	9 52	10 25	10 52	11 55	12 52	1 22	1 52	2 25	2 52	3 22	4 22	4 52	5 22	5 55	6 22	6 57	7 35	8 07	8 30
Սամաթիա ...	6 26	6 56	7 24	7 46	8 36	9 0	9 28	9 56	10 28	10 56	11 58	12 56	1 26	1 56	2 28	2 56	3 26	4 26	4 56	5 26	5 58	6 26	7 ...	7 38	...	...
Տաւուտ փաշա ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի—գափու ...	6 32	7 02	7 30	7 52	8 42	9 07	9 34	10 02	10 34	11 02	12 0[illegible]	1 02	1 3[illegible]	2 02	2 34	3 02	3 3[illegible]	4 32	5 0[illegible]	5 32	6 04	6 32	7 06	7 43	..	...
Գում—գափու ...	6 39	7 08	7 34	7 56	8 46	9 10	9 38	10 08	10 38	11 08	12 08	1 08	1 38	2 08	2 38	3 08	3 38	4 38	5 08	5 38	6 08	6 38	7 10	7 53	8 23	8 39
Կ. Պոլիս ...	6 47	7 16	7 42	8 04	8 54	9 18	9 46	10 16	10 46	11 16	12 16	1 16	1 46	2 16	2 46	3 16	3 46	4 46	5 16	5 46	6 16	6 46	7 18	8 01	8 32	8 47

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մագրիգիւղ կամ աւելի հեռու կայարանաց մինչև բանող կառախմբոց մէջ միայն կ'ընդունուին։ 1